

**T.C.
KİLİS VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ**

KİLİS İLİ 2017 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

**HAZIRLAYAN:
ÇED VE ÇEVRE İZİNLERİNDEN
SORUMLU ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

KİLİS - 2018

ÖNSÖZ

Çevre insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları, fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam yani kısaca canlı varlıkları etkileyen dış tesirlerin tümüdür.

Canlıların kendi aralarındaki ve fiziksel ortamlarıyla olan ilişkileri ne yazık ki günümüzde artan nüfus, sanayileşme ve şehirleşmeye bağlı olarak olumsuz yönde etkilenmektedir. Çevre kirliliği ise insanların bütün faaliyetleri sonucu havada, suda ve toprakta meydana gelen olumsuz gelişmelerle doğal dengenin bozulmasıdır.

Çeşitli kaynaklardan çıkan katı, sıvı ve gaz halindeki kirletici maddelerin hava, su ve toprakta yüksek oranda birikmesi ile çevre kirliliği meydana gelmektedir.

Çevre meselelerinin çözümünde temel hareket noktası çevre kirliliğinin tespiti ve bu sorunları tanımlamaktır. Çevresel durumu anlamaya yönelik olarak hazırlanan bu Çevre Durum Raporu çevre ile sektörler arasındaki ilişkiyi yansıtmaya ve genel gidişat hakkında fikir sahibi olunması açısından önemlidir.

Hazırlanan bu rapor Kilis ilindeki çevre sorunları irdelenmekte ve çevre konusundaki değişmelerin takip edilebileceği kaynak niteliği taşımaktadır.

Gelecek kuşaklara daha yaşanabilir bir çevre ve daha yaşanabilir kentler bırakmak için yapılan bu çalışmaların çevre kirliliğinin sebeplerinin algılanmasını sağlaması ve önlenmesine katkı sağlayıcı nitelikte olmasını temenni ediyorum.

Cengiz HAMDEMİRCİ
Kilis Çevre ve Şehircilik İl Müd. V.

İçindekiler

GİRİŞ	10
A. HAVA	13
A.1. Hava Kalitesi	13
A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar	16
A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar	19
A.4. Ölçüm İstasyonları	19
A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü	21
A.6. Gürültü	21
A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar	22
A.8. Sonuç ve Değerlendirme	22
B. SU VE SU KAYNAKLARI	23
B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli	23
B.1.1. Yüzeysel Sular	23
B.1.2. Yeraltı Suları	23
B.1.3. Denizler	25
B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi	26
B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu	27
B.3.1. Noktasal kaynaklar	27
B.3.2. Yayıllı Kaynaklar	28
B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri	29
B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu	29
B.4.2. Sulama	32
B.4.3. Endüstriyel Su Temini	33
B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	34
B.4.5. Rekreatif Su Kullanımı	34
B.5. Çevresel Altyapı	34
B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Hizmeti Alan Nüfus	34
B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	41
B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri	41
B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	42
B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü	43
B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	43
B.6.2. Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanımı	43

B.6.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	43
B.6.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	44
B.7. Sonuç ve Değerlendirme	45
Kaynaklar	45
C. ATIK	46
C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri).....	46
C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları.....	47
C.3. Ambalaj Atıkları	47
C.4. Tehlikeli Atıklar	48
C.5. Atık Madeni Yağlar	50
C.6. Atık Pil ve Akümülatörler	51
C.7. Bitkisel Atık Yağlar	52
C.8. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)	53
C.9. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)	54
C.10. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar	54
C.11. Tehlikesiz Atıklar	55
C.11.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları	56
C.11.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül.....	56
C.12. Tıbbi Atıklar	57
C.13. Maden Atıkları	57
C.14. Sonuç ve Değerlendirme	57
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	59
Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar	59
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK.....	60
D.1. Flora	60
D.2. Fauna.....	61
D.3. Ormanlar ve Milli Parklar	63
D.4. Çayır ve Mera	63
D.5. Sulak Alanlar.....	64
D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları	64
D.7. Sonuç ve Değerlendirme	64
E. ARAZİ KULLANIMI	65
E.1. Arazi Kullanım Verileri	65

E.2. Mekânsal Planlama.....	67
E.2.1. Çevre Düzeni Planı	67
E.3. Sonuç ve Değerlendirme	67
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ.....	68
F.1. ÇED İşlemleri.....	68
F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri	69
F.3. Sonuç ve Değerlendirme.....	70
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	71
G.1. Çevre Denetimleri	71
G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi	72
G.3. İdari Yaptırımlar	72
G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları	73
G.5. Sonuç ve Değerlendirme	73
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	74
EK-1: 2017 YILINA AİT İL ÇEVRE SORUNLARI VE ÖNCELİKLERİ ARAŞTIRMA FORMU	75
BÖLÜM I. HAVA KİRLİLİĞİ	76
BÖLÜM II. SU KİRLİLİĞİ	80
BÖLÜM III. TOPRAK KİRLİLİĞİ.....	85
BÖLÜM IV. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNLARI	86

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge A.1 - Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları	13
Çizelge A.2 - EPA Hava Kalitesi İndeksi.....	14
Çizelge A.3 - Geçiş Dönemi Uzun Vadeli Ve Kısa Vadeli Sınır Değerleri Ve Uyarı Eşikleri	15-16
Çizelge A.4 - Kilis ilinde 2017 Yılında Evsel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	18
Çizelge A.5 – Kilis ilinde 2017 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, 2018)	18
Çizelge A.6 Kilis ilinde 2017 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı (GAZDAŞ, 2018)	19
Çizelge A.7 – Kilis ilinde 2017 Yılında Kullanılan Fuel-oil Miktarı (Kilis Belediyesi, 2018).....	19
Çizelge A.8 - Kilis ilinde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yeri ve Ölçülen Parametreler (havaizleme.gov.tr, 2018).....	19
Çizelge A.9 - Kilis ilinde 2017 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları (havaizleme.gov.tr, 2018).....	21
Çizelge A.10 - 2017 Yılında Kilis İlindeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı (İl Emniyet Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	21
Çizelge B.11 – Kilis İlının Akarsuları (D.S.İ. 20. Bölge Müdürlüğü, 2018).....	23
Çizelge B.12 - Kilis ilinde Mevcut Sulama Göletleri (D.S.İ. 20. Bölge Müdürlüğü, 2018)	23
Çizelge B.13 – Kilis ilinin Yeraltı Suyu Potansiyeli (DSİ 20. Bölge Müdürlüğü, 2018).....	24
Çizelge B.14 - Elbeyli İlçesinin Yeraltı Suyu Potansiyeli (DSİ 20. Bölge Müdürlüğü ,2018).....	25
Çizelge B.15 - Yavuzlu Yeraltı Suyu Potansiyeli (DSİ 20.Bölge Müdürlüğü, 2018).....	25
Çizelge B.16 – Kilis ilinde 2017 Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları (DSİ 20. Bölge Müdürlüğü, 2018).....	26
Çizelge B.17-Kilis ilinde 2017 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları (İl Gıda ve Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü,2018).....	29
Çizelge B.18 - Kilis ilinde 2017 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarım ilaçlar vb) (İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü,2018).....	29
Çizelge B.19- Kilis İli Kentsel Su temini için çekilen suyun kaynağı (Kilis Belediyesi,2018).....	30
Çizelge B.20 - Kilis ilinde 2017 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı (TÜİK, Kilis Belediyesi, 2018).....	35
Çizelge B.21 – Kilis ilinde 2017 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	40
Çizelge B.22 – Kilis ilinde 2017 Yılı OSB’lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2018).....	41
Çizelge B.23 .- Kilis ilinde 2017 Yılı İçin Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)	43
Çizelge B.24 – Kilis ilinde 2017 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları (Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2018).....	444
Çizelge B.25 - Kilis ilinde 2017 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb) (Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2018) .	444
Çizelge B.26 Kilis ilinde 2017 Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı Birikimini Tespit Etmek Amacıyla Yapılmış Analizin Sonuçları (Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2018).....	44

Çizelge C.27 Kilis ilinde 2017 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Yerel Yönetimlerce (Büyükşehir Belediyesi/ Belediye/ Birliklerce Yönetilen Belediye Atığı Miktarı ve Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri.....	47
Çizelge C.28 - Kilis ilinde 2017 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	47
Çizelge C.29 – Kilis ilinde atık işleme ve miktarı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	49
Çizelge C.30 – Kilis ilinde 2017 Yılı için Atık Madeni Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Miktarları (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	51
Çizelge C.31 – Kilis ilinde 2017 Yılında Toplanan Akümülatörlerle İlgili Veriler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	51
Çizelge C.32 – Kilis ilinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı (Ton) (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018).....	51
Çizelge C.33 – Kilis ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı (Kg) (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	522
Çizelge C.34 – Kilis ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı (Kg) (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018).....	522
Çizelge C.35 – Kilis ilinde 2017 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	522
Çizelge C.36 – Kilis ilinde 2017 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)	53
Çizelge C.37 – Kilis ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları (ton/yıl) (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	544
Çizelge C.38 - Kilis ilinde 2017 Yılı AEEE Toplanan ve işlenen Miktarlar (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	55
Çizelge C.39 – Kilis ilinde 2017 Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)	57
Çizelge C.40 – Kilis ilinde 2017 Yılı İçin Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikesiz Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Edilmesi İle İlgili Verileri (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)	57
Çizelge C.41 – Kilis ilinde 2017 Yılı için İldeki Demir ve Çelik Üreticileri Üretim Kapasiteleri, Cüruf ve Bertaraf Yöntemi (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)	56
Çizelge C.42– Kilis İlde ilinde 2017 Yılı Termik Santrallerde Kullanılan Kömür, Oluşan Cüruf ve Uçucu Kül Miktarı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)	56
Çizelge C.43 – 2017 Yılında Kilis İli Sınırları İçinde Oluşan Yıllık Tıbbi Atık Miktarı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	57
Çizelge C.44 – Kilis ilinde Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	57
Çizelge C.45 – Kilis ilinde 2017 Yılında Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık Miktarı (Maden İşleri Genel Müdürlüğü, 2018)	57
Çizelge C.46-Kilis İlde bulunan atık işleme tesis sayısı.....	58
Çizelge Ç.47 – Kilis ilinde 2017 Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	59
Çizelge E.48 – 2017 Yılı için Kilis ilinde Arazilerin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2018).....	65
Çizelge E.49 Kilis İli Arazi Kullanım Durumu (2018).....	66

Çizelge F.50 – Kilis İlinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2017 Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2018).....	68
Çizelge F.51 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları (Kilis İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü.2018).....	69
Çizelge G.52- Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	71
Çizelge G.53 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM’e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	72
Çizelge G.54 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	73

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil A.1 – Kilis ilinde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazlarının Yerleri.....	19
Şekil A.2 - Kilis ilinde Kilis Hava Kalitesi İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği	20
Şekil A.3. - (Kilis) ilinde Kilis Hava Kalitesi İstasyonu SO ₂ Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği	20
Şekil A.4 – Kilis ilinde 2017 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikâyetlerin Dağılımı.....	22
Şekil B.5 – Kilis ilinde 2017 Yılı Belediye Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı (Kilis Belediyesi, 2018)	30
Şekil B.6 – Kilis ilinde 2017 Yılında Endüstrinin Kullandığı Suyun Kaynaklara Göre Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)	34
Şekil B.7 - Kilis ilinde 2017 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı (Kilis Belediyesi, 2018).....	34
Şekil B.8 – Kilis ilinde 2017 Yılı Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Edilen Nüfusun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (Kilis Belediyesi, 2018).....	36
Şekil B.9 - Kilis ilinde 2017 Yılında Belediyelerden Kaynaklanan Arıtma Çamurunun Yönetimi (Kilis Belediyesi, 2018).....	36
Şekil B.10 - Kilis ilinde 2017 Yılında Sanayiden Kaynaklanan Arıtma Çamurunun Yönetimi	37
Şekil C.11 - Kilis ilinde katı atık kompozisyonu (Kilis Belediyesi, 2018).....	466
Şekil C.12 - Kilis ilinde 2017 Yılı Kayıtlı Ekonomik İşletmeler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)	48
Şekil C.13 – Atık Yönetim Uygulaması Verilerine Göre İlimizdeki Tehlikeli Atık Yönetimi (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)	49
Şekil C.14 – Kilis ilinde Atık Madeni Yağ Toplama Miktarları (Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	50
Şekil C.15 – Kilis ilinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Toplama ve Geri Kazanım Miktarı (Ton) (Çevre ve şehircilik İl müdürlüğü, 2018).....	51
Şekil C.16 – Kilis ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları (Ton/Yıl) (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	53
Şekil E.17 – Kilis ilinde 2017 Yılı Arazi Kullanım Durumu (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2018).....	65
Şekil F.18 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	68
Şekil F.19 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	69
Şekil F.20 – Kilis ilinde 2017 Yılında Verilen Çevre İzni veya Çevre İzni ve Lisans Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	70
Şekil G.21– Kilis ilinde ÇŞİM Tarafından 2017 Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani Çevre Denetimlerinin Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	71
Şekil G.22 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	72
Şekil G.23 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018).....	73

GİRİŞ

İlin nüfusu Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanı 2017 yılı verilerine göre toplamda 136.319 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu nüfusun 69.352 erkek ve 66.967 kadından oluşmaktadır. 2017 yılı verilerine göre nüfus dağılımı ise Kilis Merkez de 112.553 kişi, Elbeyli İlçesinde 5.325 kişi, Musabeyli İlçesinde 13.251 kişi, Polateli İlçesinde 5.190 kişidir.

Akdeniz iklimi (tropikal) ile karasal iklimin kesiştiği yerde bulunan Kilis ve yöresinde, söz konusu iklim kuşaklarının özellikleri egemendir. Yazın sıcak ve kurak, kışın soğuk ve yağışlı geçer. Bu yapı; biri sıcak-kuru diğeri serin nemli olmak üzere farklı klimatolojik özellik içerir.

Yüzölçümü 1.521 km² olan Kilis, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Hatay-Maraş oluğu ile Fırat Irmağı arasında uzanan Gaziantep Platosu'nun güneybatı kısmında, Türkiye - Suriye sınırı boylarında 36,800833 °K enlemi ve 37,123889 °D boylamı değerleri arasındadır. Şehir bu konumuyla Akdeniz ve Güneydoğu bölgeleri arasındaki geçiş kuşağı üzerinde bulunur. Ortalama yüksekliğinin fazla olmadığı (680 metre) bölgenin değişik kısımları arasında büyük yükselti farkları bulunmamaktadır. Genel durumu bozan küçük istisnalar göz önüne alınmadığında bölge; kuzeybatı, kuzey ve kuzeydoğudan daha yüksek kısımlarla çevrili korunmuş bir güney yamaç özelliği gösterir. 1995 yılında il statüsüne kavuşan Kilis' in sınır hattı, güneyden Türkiye - Suriye sınır, batı ve kuzey batıda Gaziantep-İslahiye, kuzey ve kuzeydoğudan Gaziantep merkez ve doğuda Gaziantep- Oğuzeli ilçeleriyle çevrilidir.

Kilis ili Merkez İlçesi, Gaziantep Yolu üzeri Organize Sanayi Bölgesi ve Küçük Sanayi Sitesi bulunmaktadır. Organize Sanayi Sitesi 90 hektar alan üzerine kurulu olup, 43 firma bulunmaktadır. 128 hektarlık kamulaştırma çalışmaları devam eden genişleme alanı için ise 48 adet olmak üzere toplamda 91 adet sanayi parselinden oluşmaktadır.

Bölgedeki firmaların 27 faal, 8 kapalı ve 5 inşaat halinde ve 2 proje halinde olmak üzere toplam 42 firma bulunmaktadır. Firmaların sektörlere göre dağılımı ise tekstil 7, inşaat 2, kimya 3, gıda sanayi 13, tıbbi 1, otomotiv 1, yapı sistemleri 2, lojistik 1, metal 1, ahşap 1, plastik 2, konteynır 1, kağıt peçete 1 ve proje aşamasında 1 adet şeklindedir.

Kilis'te OSB alanı dışında da sanayi tesisleri bulunmaktadır. Bu tesislerde; pekmez, zeytinyağı, bulgur, döğme, biber, tahin-helva, suma (saf alkol), plastik ambalaj çantaları, sabun, yorgan, hazır yemek üretilmekte ayrıca 39 adet zeytinyağı fabrikası bulunmaktadır.

Kilis İli Polateli İlçesi sınırları içerisinde, Gaziantep İli ile ortaklaşa OSB kurmak amacıyla Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na başvuruda bulunulmuştur. Bölge Polateli İlçesi sınırları içerisinde bulunan Maliye Hazinesine ait arazi üzerinde kurulacaktır. Kilis İli sınırları içerisinde 35.000 dönüm ve Gaziantep İli sınırları içerisinde 11.000 dönüm olmak üzere toplam 46.000 dönüm üzerinde Polateli - Şahinbey Tekstil OSB kurulacaktır. Yeni oluşacak olan bu OSB alanı için talep toplanmış ve toplanmaya devam etmektedir. Şu ana kadar toplam 1.200 adet firmanın 230.000 dönüm talebi alınmıştır. "Polateli Şahinbey Tekstil Organize Sanayi Bölgesi Sanayiciler Derneği" kurulmuştur.

İlde tarımı yapılan tarla ürünleri arasında en fazla yetiştirilen ürün buğdaydır. Buğday ekim alanı 224.116 da olup, il toplam tarım alanları (1.055.000 da) içerisindeki payı % 21,2'dir. Türkiye buğday ekim alanları (77.726.000 da) içerisindeki payı ise % 0,28'dir. Üretim miktarı ise 70.083 ton olup, Türkiye buğday üretim miktarı içerisindeki payı yine (22.050.000 ton) % 0,31'dir.

İkinci sırada yer alan arpa ekim alanı 67.870 da olup Türkiye arpa ekim alanına oranı (27.205.100 da) % 0,25'dir. Üretim miktarı ise 20.257 ton olup, Türkiye arpa üretim miktarı içerisindeki payı (7.900.000 ton) % 0,25'dir.

Üçüncü sırada yer alan kırmızı mercimek ekim alanı 28.599 da olup Türkiye kırmızı mercimek ekim alanına oranı (2.605.000 da) % 1,1'dir. Üretim miktarı ise 4.379 ton olup, Türkiye kırmızı mercimek üretim miktarı içerisindeki payı (395.000 ton) % 1,11'dir.

İlde tarımı yapılan sebze ürünleri arasında en fazla yetiştirilen ürün biberdir. Biber ekim alanı 21.900 da olup, il toplam tarım alanları (1.055.000 da) içerisindeki payı % 2,07'dir. Üretim miktarı ise 43.800 ton olup, Türkiye biber üretim miktarı içerisindeki payı (1.975.269 ton) % 2,21'dir.

Sebze üretimi içerisinde ikinci sırada yer alan domates ekim alanı 8.796 da olup, il toplam tarım alanları (1.055.000 da) içerisindeki payı % 0,83'dür. Üretim miktarı ise 35.184 ton olup, Türkiye domates üretim miktarı içerisindeki payı (11.820.000 ton) % 0,3'tür.

Sebze üretimi içerisinde üçüncü sırada yer alan karpuz ekim alanı 7.288 da olup, il toplam tarım alanları (1.055.000 da) içerisindeki payı % 0,69'dur. Üretim miktarı ise 21.864 ton olup, Türkiye karpuz üretim miktarı içerisindeki payı (3.887.324 ton) % 0,56'dır.

İlde tarımı yapılan meyve ürünleri arasında en fazla yetiştirilen ürün zeytindir. İlde zeytin genellikle yağlık olarak yetiştirilmektedir ve 3 kg zeytinden yaklaşık 1 kg zeytinyağı alınabilmektedir. Zeytin ekim alanı 263.157 da olup, İlin toplam tarım alanları (1.055.000 da) içerisinde zeytinin payı % 25,42'dir. Üretim miktarı ise 48.276 ton'dur.

Meyve üretimi içerisinde ikinci sırada yer alan ürün üzumdür. İlde üzüm genellikle şaraplık olarak yetiştirilmektedir. Üzüm ekim alanı 207.868 da olup, bunun 165.314 da'sı şaraplık, 38.708 da'sı kurutmalık ve ancak 3.846 da'sı ise sofralık olarak yetiştirilmektedir. Üzümün il toplam tarım alanları (1.055.000 da) içerisindeki payı % 19,7'dir. Üretim miktarı ise 123.869 ton olup, Türkiye üzüm üretim miktarı içerisindeki payı (4.011.409 ton) % 3,08'dir.

Kültür turizmi açısından önemli bir yere sahip olması gereken Kilis İli, Sosyal Tesislerin bulunmaması ve iyi tanıtım yapılmaması gibi nedenler ile hak ettiği yeri bulamamıştır. Yerleşim tarihi kesin olarak bilinmeyen Kilis İli Asur kaynaklarında Ki-Li-Zi, Roma döneminde ise Ciliza Sive Urmagiganti adıyla geçmektedir. Hititlerden bu yana önemli yerleşim merkezlerindendir. Hitit Roma Bizans kalıntıları yanında, Memluk ve Osmanlı yapıları bulunmaktadır. Çevrede yer altı mağaraları ve eski mezarlar vardır. En erken tarihli Türk yapıtları Memluklu dönemindendir. Osmanlı yapıları da plan ve süsleme açısından bu yapıların etkisinde kalmıştır. Yapıların yazıtlarıyla günümüze ulaşması, sanat tarihi açısından önemlidir.

Yörede mevcut turizm çeşitleri şunlardır;

- 1- Kültür ve Tarih Turizmi
- 2- İnanç Turizmi
- 3- Av Turizmi
- 4- Eko Turizm (Doğa yürüyüşü, Tracking- Martavan Bölgesi)

1521 kilometrekarelik Kilis coğrafyasında doğa turizmine yönelik alanlar oldukça sınırlı olup; alt yapısı yapıp işletmeye açıldığında yöre halkına hizmet verebilecek 'günöbirlik tesis olabilir', 2006 yılında yaban domuzu avına yönelik ' Av Turizmi Proje' çalışması başlatılmıştır.

Tarihsel ve arkeolojik değerler "Açık Hava Müzesi" , "Ören Yeri" , "Arkeo Park" biçiminde projelendirilebilir düşüncesinden hareketle, 2006 yılında: Oylum Höyük Mozaikli Bazilika ve Açık Hava Müzesi Projelendirilmiştir. Taşınmaz kültür varlıklarının onarımı için "8" tane konuta proje yardımı yapılmıştır.

İL MÜDÜRLÜĞÜNÜN YAPILANMASI

Bakanlık taşra teşkilatının yapılanması Bakanlık Makamı'nın 20/07/2011 tarih ve 1892 sayılı Olur'u ile kabul edilmiş ve beş ayrı tipte taşra teşkilatı kurulmuştur.

Teşkilat tiplerine göre Kilis İli D Tipi İl Teşkilatlanması içerisinde tanımlanmış ve buna bağlı;

- A) İl Müdürlüğü,
- B) İl Müdür Yardımcılığı,
- C) Şube Müdürlüğü olmak üzere idari olarak sınıflandırılmıştır.

Müdürlükte;

- 1- İmar ve Planlamadan Sorumlu Şube Müdürlüğüne bağlı 1 Şube Müdürü, 2 teknik personel,
- 2- Proje ve Yapım İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğüne bağlı 1 Şube Müdürü, 13 teknik personel,
- 3- Yapı Denetim ve Yapı Malzemelerinden Sorumlu Şube Müdürlüğüne bağlı 1 Şube Müdür V. 3 teknik personel,
- 4- ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğüne bağlı 1 Şube Müdürü, 2 teknik personel,
- 5- Çevre Yönetimi ve Denetimden Sorumlu Şube Müdürlüğü; ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.
- 6- Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, 1 adet teknik personel
- 7- Bilgi Teknolojileri, İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğüne bağlı 1 Şube Müdürü, 7 memur, 1 Teknik personel, 1 Hizmetli ve 2 işçi personel kamu hizmetlerine devam etmektedir.
- 8- Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, İmar ve Planlamadan Sorumlu Şube Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirleticiler konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd., 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır. Ancak farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesini iyi, orta, kötü, tehlikeli vb. şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği problemleri ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd., 2003a). Bir bölgedeki kirleticiler seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd., 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirleticiler için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, EPA Hava Kalitesi İndeksini ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uyarlayarak oluşturulmuştur. 5 temel kirleticiler için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM10), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.1’ de verilmektedir.

Çizelge A.1 - Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100

Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.2 - EPA Hava Kalitesi İndeksi

<i>Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler</i>	<i>Sağlık Endişe Seviyeleri</i>	<i>Renkler</i>	<i>Anlamı</i>
<i>Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..</i>	<i>..hava kalitesi koşulları..</i>	<i>..bu renkler ile sembolize edilir..</i>	<i>..ve renkler bu anlama gelir.</i>
0 – 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 – 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirleticiler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A.3 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER (µg/m ³)							UYARI EŞİĞİ
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	500	500	470	440	410	380	350	500 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	250	250	225	200	175	150	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim’den 31 Mart’a kadar) -insan sağlığının korunması için-	20	20	20	20	20	20	20	
NO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	---	300	290	280	270	260	250	400 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	60	60	56	52	48	44	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	---	30	30	30	30	30	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	100	100	90	80	70	60	50	----
	yıllık -insan sağlığının	60	60	56	52	48	44	40	

	korunması için-								
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	1	1	0,9	0,8	0,7	0,6	0,5	----
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	10	10	10	10	9	8	7	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	16.000	16.000	14.000	12.000	10.000	10.000	10.000	----

*Arsenik (As), kadmiyum (Cd), nikel (Ni), ve benzo(a)piren kirleticileri için Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde hedef değerler ve hedef değere ulaşılacak tarih bulunmamaktadır.

*Ozon (O₃) kirleticisi için Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde bilgilendirme ve uyarı eşiği ile hedef değer ve uzun vadeli hedef bulunmamaktadır.

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Genelgesi: 2013/37 – EK-II)

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO₂), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO₂ ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 'nin ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibarı ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimlere uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM_{10}), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM 'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM_{10} - $10\ \mu\text{m}$ 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) $2,5\ \mu\text{m}$ 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM_{10} için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM_{10} solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM_{10} 'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM_{10} maruziyetine karşı hassastır. PM_{10} yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler % 100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerler ulaşılmasının bir sebebi de inversiyon durumudur. CO 'ın global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve $0.17\ \text{mg/m}^3$ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

İnversiyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO 'ın ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO 'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç ($\text{Cu}+\text{Sn}$) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye

yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozonun fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

İlde gerek evsel ısınmada, gerekse sanayide ve araçlarda kullanılan yakıt miktarları ve cinsi aşağıdaki bilgiler doğrultusunda ilgili kurum/kuruluşlardan toplanarak çizelgelere işlenmiştir.

Çizelge A.4 - (Kilis) ilinde 2017 Yılında Evsel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma, 2018)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
İthal Kömür	Rus – Afrika	17.946,42	6400	12-31	0,9	10	16
Yerli Kömür	Ege Linyit TKİ, Soma Manisa	13.300	4200	-	2,3	30	30

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

Çizelge A.5 – (Kilis) ilinde 2017 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2018)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı kömür(ton) d.gaz(DSm3/yıl)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
Kömür (ton)	Rus-Afrika	337	6400	12-31	0,9	10	16
Doğalgaz (m ³)	Gazdaş	458.820,162	9.242,026	-	-	-	-

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

Çizelge A.6 –(Kilis) ilinde 2017 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı (GAZDAŞ, 2018)

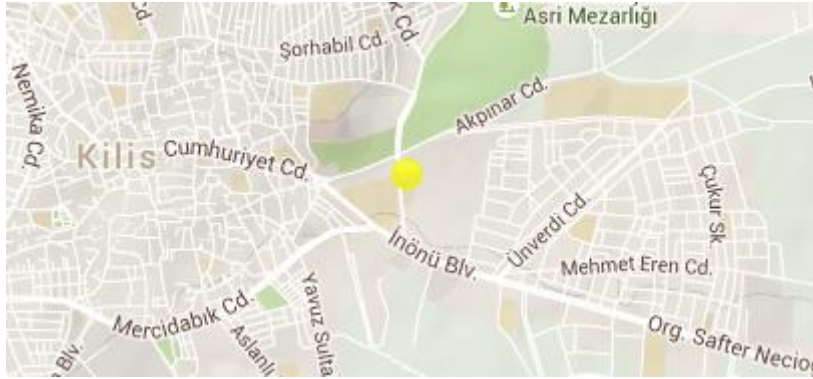
Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (Sm ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)
Konut	14.527.610	9.240,8623
Sanayi	538.747	9.242,0268

Çizelge A.7 – Kilis ilinde 2017 Yılında Kullanılan Fuel-oil Miktarı (Kilis Belediyesi, 2018)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)	Toplam Kükürt (%)
Konut	---	---	---
Sanayi	0	0	0

Egzoz gazı emisyonlarının kontrolüne yönelik ilimizdeki faaliyetler A.5. Bölümünde verilmektedir.

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Şekil A.1 – (Kilis) ilinde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazlarının Yerleri
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

İlimizde hava kalitesinin kontrolü çalışmaları kapsamında kömür denetimleri gerçekleştirilmekte olup, Mevzuata aykırı kömürlerin satışına izin verilmemektedir. İlimizde hava kalitesini bozan emisyon miktarları Hava Kalitesi Ölçüm Cihazı tarafından ölçülmektedir. İlimizde bulunan 1 adet Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonunun yeri Şekil A.1 'de gösterilmektedir.

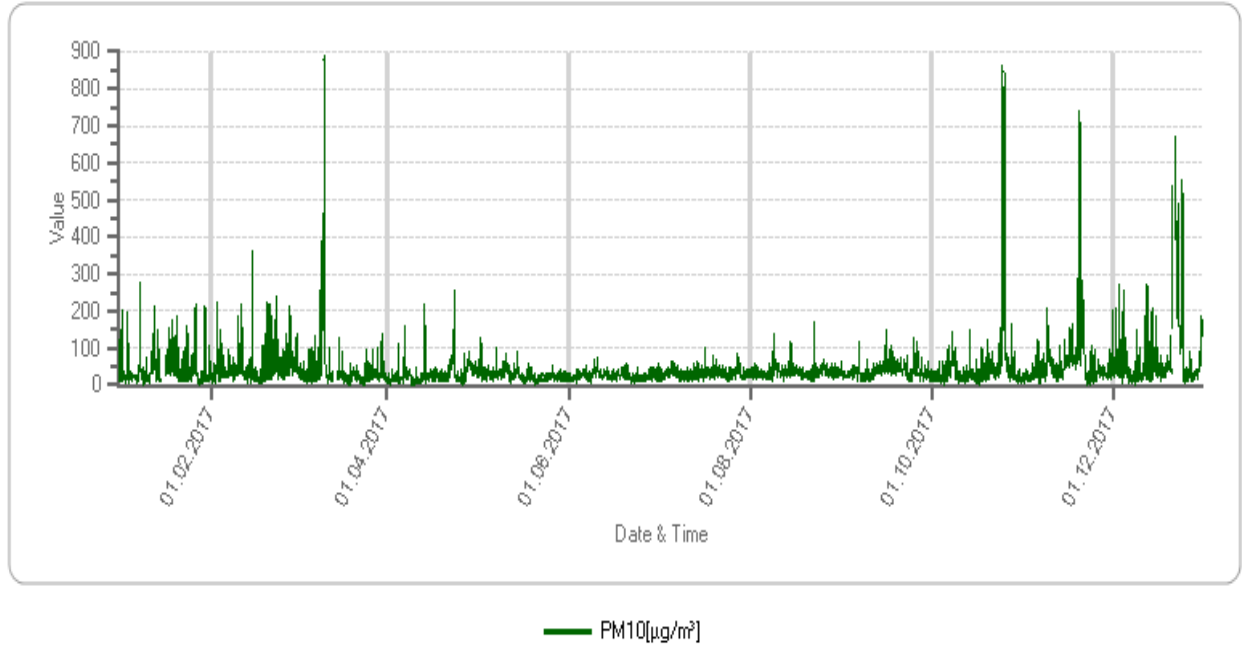
Çizelge A.8 - Kilis ilinde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yeri ve Ölçülen Parametreler
(havaizleme.gov.tr, 2018)

İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM
Kilis	36.71525717398012, 37.12709507620369	X					X

A.4. Ölçüm İstasyonları

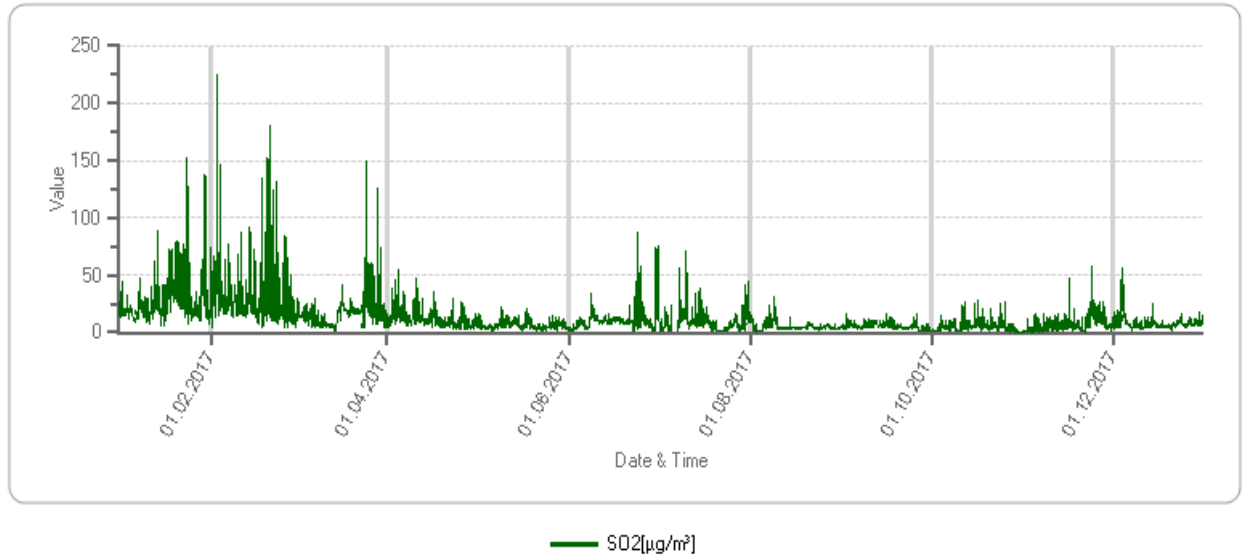
2017 yılında İlimizde bulunan Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu verilerine göre hava kirletici parametreler için günlük ortalama değerlerini içeren grafik ve çizelge aşağıda gösterilmektedir.

İstasyon:Kilis Periyodik:01.01.2017 00:00 - 31.12.2017 00:00 Rapor Türü:AVG

Şekil A.2 - Kilis ilinde Kilis Hava Kalitesi İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği (havaizleme.gov.tr, 2018)

İstasyon:Kilis Periyodik:01.01.2017 00:00 - 31.12.2017 00:00 Rapor Türü:AVG

Şekil A.3. - (Kilis) ilinde Kilis Hava Kalitesi İstasyonu SO2 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği (havaizleme.gov.tr, 2018)

Çizelge A.9 - Kilis ilinde 2017 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları (havaizleme.gov.tr, 2018)

KİLİS	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	18	-	43	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şubat	13	-	48	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mart	7	-	44	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nisan	3	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mayıs	3	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haziran	3	-	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Temmuz	5	-	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ağustos	4	-	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eylül	7	-	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekim	11	-	49	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kasım	23	-	55	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aralık	23	-	72	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ORTALAMA	10	-	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü

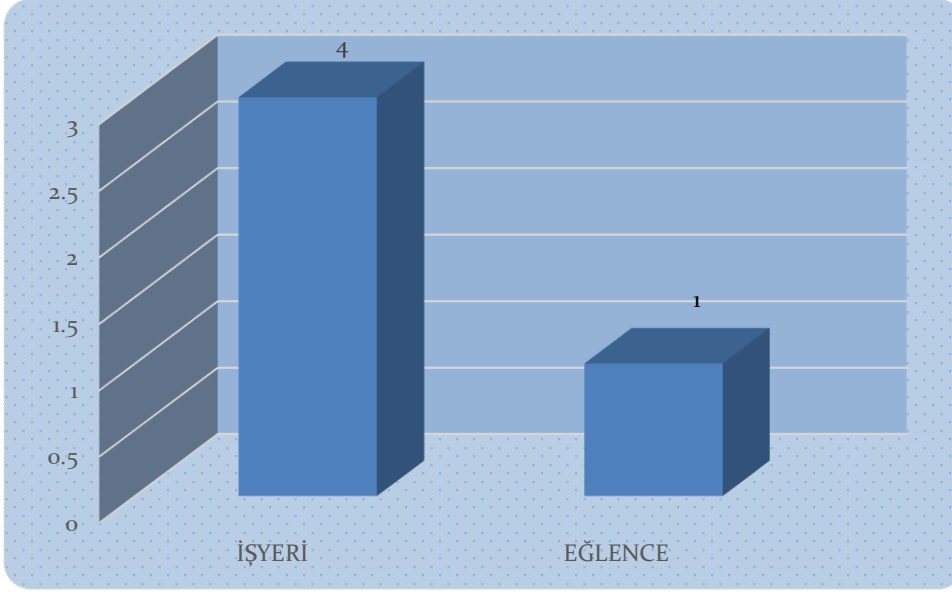
İlde 2017 yılı itibariyle 3 adet sabit ve 1 adet mobil emisyon ölçüm yetki belgesi yenilenmiştir. 2017 yılında İlümüzde 11998 egzoz emisyon ölçüm pulu verilmiştir.

Çizelge A.10 - 2017 Yılında Kilis İlindeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı (İl Emniyet Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

Araç Sayısı					Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı				
Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM	Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM
11669	3791	800	30547	46807	7875	2640	1251	232	11998

A.6. Gürültü

2017 yılında İl Müdürlüğümüze 5 adet gürültü şikayeti gelmiş olup, yerinde yapılan denetimlerle şikayet neticelendirilmiştir. Ayrıca İl Müdürlüğümüze ulaşan gürültü şikâyetlerinin konu bazında dağılımı Şekil A.4'deki gibidir.

Şekil A.4 – Kilis ilinde 2017 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikâyetlerin Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

İklim Değişikliği Eylem Planı çerçevesinde ildeki diğer resmi kurumlar ile yazışmalar gerçekleşmiş, Belediye tarafından şehir merkezine 12 adet park yapıldığı, düzenli depolama sahasının işletmeye alındığı bildirilmiştir.

A.8. Sonuç ve Değerlendirme

Gelişen teknoloji ile beraber Kilis ilinde de hava kirliliği konusunda sıkıntılar yaşanmakta olup, bu sıkıntıların giderilmesi amacıyla Temiz Hava Eylem Planı hazırlanmış ve uygulanması ile ilgili olarak diğer kurumlarla iş birliği yapılmıştır. İl genelinde doğalgaz kullanımı artışı ile beraber ısınmadan kaynaklanan hava kirliliği konusunda azalma olması beklenmekte, yine hava kirliliğine neden olan egzoz gazı emisyonlarının minimize edilmesi için il genelinde üç sabit bir mobil egzoz gazı emisyon ölçüm istasyonu ile araçların egzoz ölçümlerinin yapılması sağlanmaktadır

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Kilis Belediyesi, İl Emniyet Müdürlüğü, <http://www.havaizleme.gov.tr>, SYDV, OSB -2018

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Kilis 'de bulunan ve aşağıda tabloda ortalama akımları verilen akarsulardan, üzerine yapılan baraj ve göletlerle sulama yapılmaktadır. Bu akarsuların akımları düşük olduğu için enerji üretiminde kullanılamamaktadır.

Çizelge B.11 – Kilis İlinin Akarsuları (D.S.İ. 20. Bölge Müdürlüğü, 2018)

Akarsu İsmi	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçerisindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /s)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Afrin Çayı	43,7	43,7	3.007	Asi	İçme suyu
Sabun Suyu	25,5	23,5	1.545	Asi	Sulama
Sinnep Suyu	21,6	21,6	0,406	Fırat	İçme suyu
Balık Suyu	15,2	11,3	0,484	Fırat	İçme suyu

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Kilis 'de doğal göl bulunmamakta olup, 2 adet sulama amaçlı gölet bulunmaktadır.

Ayrıca Demirciler Göleti yapım, Narlıca Göleti yapım ve Şenlikçe Göleti proje aşamasında olan göletlerdir.

Çizelge B.12 - Kilis ilinde Mevcut Sulama Göletleri (D.S.İ. 20. Bölge Müdürlüğü, 2018)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, hm ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı	Aşaması
Demirciler Göleti	Kil Çekirdekli Kaya Dolgu	0.615	78	0.46	Sulama	Yapım
Narlıca Göleti	Kil Çekirdekli Kaya Dolgu	4.46	196	1.5	Sulama	Yapım
Şenlikçe Göleti	Homojen Toprak	1.670	212	1.290	Sulama	Proje

B.1.2. Yeraltı Suları

Kilis İlinde ova kapsamında, 2017 yılı sonuna kadar, DSİ tarafından araştırma, bedelli ve Suriyeli Sığınmacıların içme suyu ihtiyacı olarak, 33 ila 500 m derinlikte açılan 77 adet kuyuda yapılan değerlendirmeye göre genel olarak ekonomik olarak yeraltısuyu işletmesine uygun yeraltısuyu potansiyeli bulunmamıştır. Ancak lokal olarak (Yeniyapan kaynak bölgesi gibi) yüksek verim alınan yerler bulunmaktadır. Açılan kuyuların kuyu verimlerinin 0 – 55 L/s arasında, özgül debilerinin 0.01 – 0.89 (L/s)/m arasında, pH değerlerinin 7 – 8 arasında, EC değerlerinin ise 500 – 700 micromho/cm arasında değiştiği ve genel olarak sulama suyu sınıfının C₂S₁ (T₂A₁) olduğu tespit edilmiştir.

DSİ tarafından 2017 yılı sonuna kadar, Elbeyli AFAD Konteynırkent'in içme-kullanma suyunun temini gayesiyle 150 m ile 305 m arasında değişen derinliklerde 9 adet sondaj kuyusu açılmıştır. Bu sondajlar neticesinde 1,5-5 L/s arasında debi elde edilebilmiştir. Öncüpınar AFAD

Konteynırkentte ise 152’şer m derinlikte 4 adet kuyu açılmış ve 1,5-5 L/s arasında değişen verimler elde edilmiştir. Yine Suriyeli Sığınmacılar nedeniyle artan su ihtiyacının karşılanması için Resul Osman Dağı ile Kent Orman mesire alanlarında ve Yeniyapan kaynak bölgesinde 19 adet Kilis Belediye Başkanlığına (110-252 m arası derinlikte, 0-55 L/s arasında değişen verimde) ve 1 adet Elbeyli Belediye Başkanlığına (130 m derinlikte, 1,6 L/s verimli) kuyu açılmıştır.

Kilis ilinde ayrıca mevsimsel ve sürekli olarak boşalım gösteren kaynaklar mevcuttur. Bunların en önemlileri, Kilis ilinin bir kısım içme suyunu da sağlayan Merkez İlçe, Narlıca köyünde bulunan Narlıca kaynağı, Merkezde yer alan Akpınar ve Yeniyapan kaynakları ve yine Merkez İlçe, Beşenli Köyünde yer alan Başpınar kaynağıdır. Narlıca ve Yeniyapan kaynağı tamamen içme suyuna alındığı için ölçülememektedir. Akpınar ve Başpınar kaynaklarına ait mevcut ölçüm değerleri alınmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kaynaklar dışında Polateli İlçesi, Polatbey Köyü, Merkez İlçesi Duruca Köyü, Beşenli ve Uzunlu Köyünde de kaynaklar bulunmaktadır. Ancak bu kaynaklar genellikle küçük debilidir (< 15 L/s).

Son yıllarda yağışların azalması ve kaynak beslenme bölgelerinde kontrolsüz olarak açılan sondaj kuyuları nedeniyle büyük kaynakların debileri azalmakta ve özellikle yaz döneminde küçük debili kaynaklar kurumaktadır.

Genel olarak Kilis ilindeki kaynaklar, bazalt (Miyosen) – marn (Paleosen) ve kireçtaşı (Eosen) – marn (Paleosen) kantağında boşalmakta olup dipsavak kaynağı tipindedir. pH, EC ve sulama suyu sınıfları ise sondaj kuyularındaki değerlere benzer özelliktedir.

Kilis Belediye Başkanlığı tarafından 1999 ile 2011 yılları arasında DSİ 20. Bölge Müdürlüğüne müracaat ederek 24 adet içme-kullanma amaçlı yeraltısuyu arama ve kullanma belgesi alınmıştır.

Çizelge B.13 – Kilis ilinin Yeraltı Suyu Potansiyeli (DSİ 20. Bölge Müdürlüğü, 2018)

Yıllar	Kuyu Sayısı	Tahsis Miktarı (hm ³ /yıl)
1999	3	1,58
2001	17	2,00
2002	2	0,13
2009	1	0,22
2011	1	0,015
TOPLAM	24	3,95

Elbeyli Belediye Başkanlığı tarafından 1998 ile 2011 yılları arasında DSİ 20. Bölge Müdürlüğüne müracaat ederek 5 adet içme-kullanma amaçlı yeraltısuyu arama ve kullanma belgesi alınmıştır. Bu kuyular için toplamda 1,22 hm³ / yıl yeraltısuyu tahsis edilmiştir.

Çizelge B.14 – Elbeyli İlçesinin Yeraltı Suyu Potansiyeli (DSİ 20. Bölge Müdürlüğü, 2018)

Yıllar	Kuyu Sayısı	Tahsis Miktarı (hm ³ / yıl)
1998	2	0,76
1999	2	0,32
2011	1	0,14
TOPLAM	5	1,22

Yavuzlu Belediye Başkanlığı tarafından 2009 ile 2011 yılları arasında DSİ 20. Bölge Müdürlüğüne müracaat ederek 5 adet içme-kullanma amaçlı yeraltısuyu arama ve kullanma belgesi almıştır. Bu kuyular için toplamda 0,115 hm³ / yıl yeraltısuyu tahsis edilmiştir.

Çizelge B.15 – Yavuzlu İlçesinin Yeraltı Suyu Potansiyeli (DSİ 20. Bölge Müdürlüğü, 2018)

Yıllar	Kuyu Sayısı	Tahsis Miktarı (hm ³ / yıl)
2009	2	0,055
2011	3	0,06
TOPLAM	5	0,115

Kilis İl Özel İdaresi ‘inden alınan bilgilere göre ise 2015 yılı sonu itibariyle 112 adet yerleşim yerinin içme-kullanma suyu ihtiyacının temini için sondaj kuyusu açılmıştır.

Ayrıca vatandaşlardan ve tüzel kişilerden gelen talepler doğrultusunda, 2017 yılı sonuna kadar toplamda 3704 adet kuyu için içme-kullanma, zirai sulama, sanayi kullanım ve hayvancık amaçlı yeraltısuyu kullanma belgesi düzenlenmiştir. Bu kuyular için toplamda 54,19 hm³ / yıl yeraltısuyu tahsis edilmiştir. İlin emniyetli YAS potansiyeli 68,65 hm³ / yıl’dır.

Kilis İlinde herhangi bir sıcak su kaynağı bulunmamaktadır.

Yine DSİ 20. Bölge Müdürlüğü sorumluluk sahasındaki tüm illerde olduğu gibi Kilis İlinde de yeraltısuyu kalite gözlem istasyonu bulunmamaktadır. Bu nedenle kirlilik sınıfına göre oluşturulmuş yeraltı suyu haritası mevcut değildir. Ancak devam etmekte olan hidrojeolojik etüt çalışması kapsamında araştırmalar tamamlanmış olup o dönemde ölçülen kuyular ve halen ölçülmeye devam edilen DSİ Araştırma kuyusuna ait yeraltısuyu seviyeleri ile alınan su numunelerinden elde edilen neticeleri mevcuttur.

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

DSİ 20.Bölge Müdürlüğünün sorumluluk sahasındaki tüm illerde olduğu gibi Kilis İlinde de yeraltısuyu kalite gözlem istasyonu bulunmamaktadır. Bu nedenle kirlilik sınıfına göre oluşturulmuş yeraltı suyu haritası mevcut değildir.

B.1.3. Denizler

Kilis İlının denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Kilis İline ait yüzey sularına ait kalite sınıflandırması;

- İnanlı Deresi yüzeysel su kalitesi sınıflandırmasında IV. Sınıf olarak değerlendirilmiş olup, kirlenme kaynağını evsel atıksular ve sanayi tesislerinin (zeytinyağı imalathanleri) atıksuları oluşturmaktadır.
- Sinnep Suyu – Seve Barajı yüzeysel su kalitesi sınıflandırmasında II. Sınıf olarak değerlendirilmiş olup, kirlenme kaynağı yerleşim yerlerinin atıksuları ve OSB atık suları oluşturmaktadır.
- Afrin Çayı yüzeysel su kalitesi sınıflandırmasında A3 olarak değerlendirilmiş olup, kirlenme kaynağı tarımsal faaliyetler olarak görülmüştür.

Çizelge B.16 - Kilis ilinde 2017 Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2018)

Su Kaynağının Cinsi Yüze y/Yer altı	Adı	Kullanım Amacı	Gözl em İstasyonu Kod u	Analiz Sonuçları			Yeri	Koordinatları	Yıllık Ortalama nitrat
Yüzey Suyu	Sapkanlı	Sulama suyu	79-029	O.Fosfat=1,52	T. Fosfor=0,65	T.Azot=2,31	Musabeyli Martavan-Gül Baba köyü	36,827461 36,848361	9,57
Yüzey Suyu	Üçpınar Göleti	Sulama suyu	79-014	O.Fosfat=1,77	T. Fosfor=0,75	T.Azot=2,09	Musabeyli Üçpınar Köyü	36,936227 36,861569	5,32
Yüzey Suyu	Seve Barajı	Sulama suyu	79-028	O.Fosfat=1,13	T. Fosfor=0,56	T.Azot=1,72	Merkez Küplüce Köyü	37,246265 36,750072	7,05
Yüzey Suyu	Beşenli Çayı	Sulama suyu	79-019	O.Fosfat=1,69	T. Fosfor=0,49	T.Azot=3,74	Merkez Beşenli Köyü	37,059367 36,78516	25,45
Yüzey Suyu	Balık Suyu	Sulama suyu	79-018	O.Fosfat=1,61	T. Fosfor=0,61	T.Azot=2,22	Polateli	37,135818 36,862161	13,68
Yüzey Suyu	Afrin Çayı	Sulama suyu	79-019	O.Fosfat=0,84	T. Fosfor=0,39	T.Azot=1,67	Merkez Deliçay Köyü civarı	36,982159 36,808252	8,14

Yüzey Suyu	Üçgöz	Sulama suyu	79-017	O.Fosfat=1,65	T. Fosfor=0,59	T.Azot=3,83	Polateli	37,0870 29 36,8042 41	24,41
Yüzey Suyu	Balikli Göleti	Sulama suyu	79-015	O.Fosfat=1,68	T. Fosfor=1,00	T.Azot=1,80	Musabeyli Balıklı Köyü	36,9516 79 36,9045 67	8
Yüzey Suyu	Konak Göleti	Sulama suyu	79-026	O.Fosfat=2,18	T. Fosfor=0,75	T.Azot=1,64	Merkez Konak Köyü	37,2263 44 36,7778 52	5,44
Yüzey Suyu	Selmincik G.hid.	Sulama Suyu	79-021	O.Fosfat=1,70	T. Fosfor=1,25	T.Azot=2,80	Elbeyli Selmincik Köyü	37,5037 31 36,7297 36	16,25
Yeraltı suyu	Akpınar Kaynak suyu	Sulama (içme) Suyu	79-001	<<<<	<<<<<	<<<<	Merkez Akpınar	37,1570 37 36,7336 39	11,01
Yeraltı suyu	Ravanda	Sulama (içme) Suyu	79-022	<<<<<<	<<<<<	<<<<	Polateli Belenözü Köyü	37,0711 57 36,8755 75	19,65
Yeraltı suyu	Zamhalı Kuyu	Sulama (içme) Suyu	79-024	<<<<<<	<<<<<	<<<<<	Merkez Zamhalı Kasteli	37,0636 74 36,7559 35	17,44
Yeraltı suyu	Arpakesmez Kuyu	Sulama (içme) Suyu	79-002	<<<<<	<<<<<	<<<<<	Merkez Arpakesmez Köyü	37,1807 85 36,6777 6	20,6

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Kilis ili Merkez İlçesi, Gaziantep Yolu üzeri Organize Sanayi Bölgesi, mevcut durumda 90 hektar alan üzerine kurulu olup, 300 hektar genişleme alanına sahiptir. 300 hektar genişleme alanının 128 hektarı için kamulaştırma tamamlanmıştır. 90 hektar mevcut durum için 43 adet, 128 hektarlık kamulaştırma çalışmaları devam eden genişleme alanı için ise 48 adet olmak üzere toplamda 91 adet sanayi parselinden oluşmaktadır. 17.10.2017 tarihinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kontrollüğünde yapılacak olan “Atıksu Arıtma Tesisi Fizibilite raporu ve

Uygulama Projeleri Hazırlanması" işi için " Kilis Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü" ve "İÖ Çevre Çözümleri Araştırma ve Geliştirme Ltd. Şti" taraflar arasında sözleşme imzalanmıştır.

Yapılan fizibilite çalışmalarında atıksu arıtma tesisi kapasitesinin 1.kademe 2.000 m3/gün, 2.kademe 2.000 m3/gün toplamda 4.000 m3/gün kapasiteli olarak planlanmıştır. İlk aşamada 1. Kademe yapılacak olup sonrasında ihtiyaca göre 2. Kademe inşa edilerek faaliyete alınacaktır.

Kilis İli Acar Köyü, Kayalar Mevkii, Pafta No: O38-d-05-a-3-c Ada No:103 numarasında kayıtlı, 72.094,07 m² yüzölçümlü alanın, yaklaşık 14.000,00 m² (1. Kademe ve 2. Kademe dahil toplam alan) yüzölçümlü alanında tesis faaliyet gösterecektir.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

İlimizde merkez atıksu arıtma tesisi, 2013 yılının Temmuz ayı içinde çalışmaya başlamıştır. Proje değerleri esas alındığında, 15.109,8 m3/gün debi değeri mevcuttur. Deşarj noktası, İl Merkezinin Güneyinde yer alan İnanlı Deresi'dir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Tarım Alanı (Da)	Tarla (2. ekilişler hariç)	47.868
	Sebze	44.415
	Meyve	506.958
Nadas Alanları		35.759
Toplam Tarım Alanı		1.055.000
Toplam Tarım Alan		105.500 ha.
Toplam Sulanan Alan		17.456 ha.
Damla Sulama Sistemleri İle Sulanan Alan		3.750 ha.
Yağmurlama Sulama Sistemleri İle Sulanan Alan		2.840 ha.
Salma Sulama Sistemi İle Sulanan Alan		9.065 ha.

Salma Sulama Yapılan Alan = 9.065,00 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 9.065,00 Hektar * 1,2 Litre/Sn/Hektar = 10.878,00 Litre/Sn = 39.160,80 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

Damla Sulama İle Sulanan Alan = 3.750,00 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 3.750,00 Hektar * 0,6 Litre/Sn/Hektar = 2.250,00 Litre/Sn = 8.100,00 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

Yağmurlama Sulama İle Sulanan Alan = 2.840,00 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 2.840,00 Hektar * 0,8 Litre/Sn/Hektar = 2.272,00 Litre/Sn = 8.179,20 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

Elbeyli ilçesinde Kayacık Sulama Birliği sulama sahasında salma sulama yapılan alanlarda DSI tarafından kısmen drenaj kanalları yapılmış olup sınırdan Suriye'ye akmaktadır.

Diğer ilçelerde drene sitemi bulunmamaktadır. Yeraltına karışan sular civardaki derelere oradan da Afrin deresine akmaktadır.

İlimizde 2017 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları aşağıda çizelge.18'deki gibidir.

Çizelge B.17 – Kilis ilinde 2017 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları (İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2018)

Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	1672,5	25.775
Fosfor	805,8	
Potas	110,4	
TOPLAM	2588,7	25.775

İlimizde 2017 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeler aşağıda çizelge B19’da verilmiştir. (tarımsal ilaçlar vb.)

Çizelge B.18 – Kilis ilinde 2017 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb) (İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2018)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Bitki Böcek İlacı	6,26	55.580
Herbisitler	Yabancı Ot İlacı	9,02	
Fungusitler	Bitki Mantar İlacı	5,70	
Rodendisitler	Tarla Faresi İlacı	0,030	
Nematositler			
Akarisitler			
Kışlık ve Yağlık Yağlar			55.580
TOPLAM		20,98	

B.3.2.2. Diğer

İlde 2012 yılı içerisinde kullanıma açılan düzenli depolama alanı ile daha önce kullanılan vahşi depolama alanı kapatılmıştır.

B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.4.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

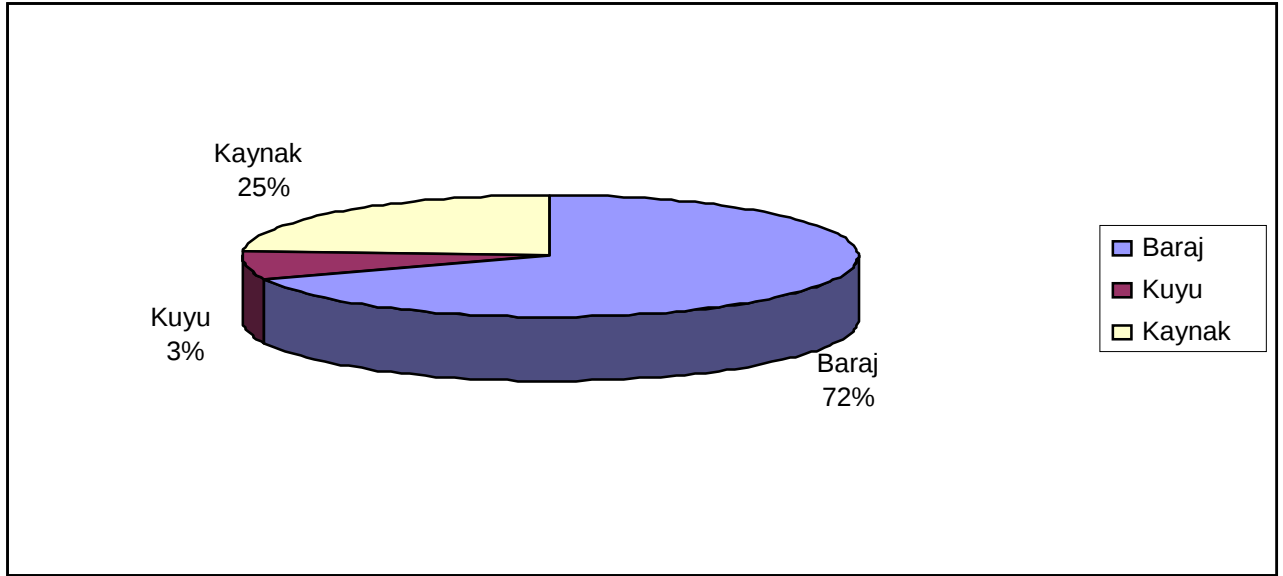
İlimizde kentsel su teminin için çekilen suyun kaynağı, yıllara göre kullanım miktarları aşağıdaki gibidir.

Çizelge B.19 – Kilis ilinde kentsel su temini için çekilen suyun kaynağı (Kilis Belediyesi, 2018)

Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (m ³)

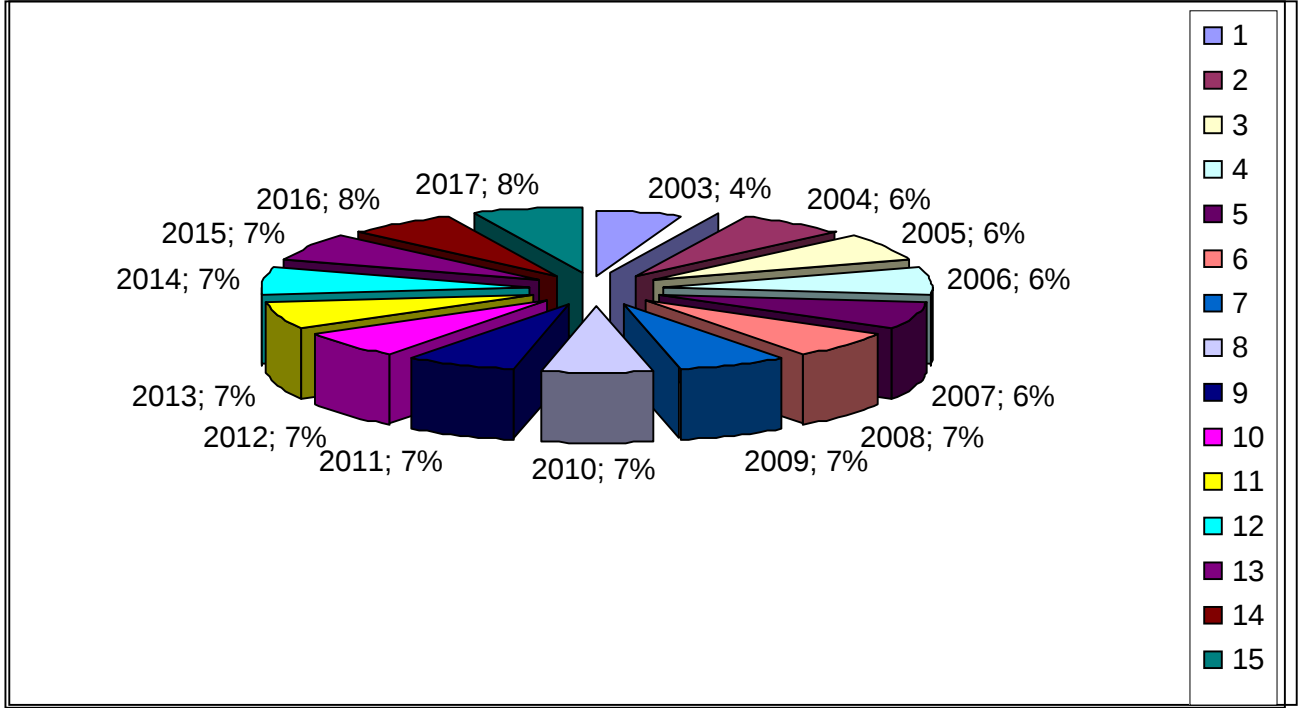
	Baraj (Seve)	Kuyu	Kaynak (Narlıca)	Kaynak (Yeniyapan)	Toplam
2000					898499
2001					1245479
2002					1375943
2003					1405281
2004					1391503
2005					1312601
2006					1318598
2007	10Temmuz sonrası devrede	63072	1576800		1639872
2008	3812572	60000	1892160		5764732
2009	3131740	62000	1734480		4928220
2010	3862300	63000	1766016		5691316
2011	4083580	58000	1829080		5970660
2012	5137513	50000	1419120		6606633
2013	6825600	-	-	-	6825600
2014	7326720	-		1314000	8640720
2015	7446000	788.400	-	1550520	9784920
2016	7538400	700.800	1296000	1267200	10802400
2017	5761711	800.463	978512	1545558	9075815

- İlimizdeki 2007(Temmuz sonrası)-2017 yılları kentsel su temini için çekilen suyun kaynaklara göre %'lik dağılımı aşağıdaki Şekil B.6'daki gibidir

Şekil B.5 - Kilis ilinde 2017 Yılı Belediye Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı (Kilis Belediyesi, 2018)

- İlimizdeki 2003-2017 yılları kentsel su temini için çekilen suyun yıllara göre %'lik dağılımı aşağıdaki gibidir.

İlimizde İçme ve Kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus, 97.745 ve Suriyeli misafir 126.708 kişidir. Toplam 224.453 kişidir.

İl genelinde rekreasyon amaçlı kullanılan su bulunmamaktadır. Kentsel kanalizasyon sistemi ve bu sistem hizmeti alan nüfus 97.745 kişidir. İlde 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi hizmeti verilen belediye sayısı 1 tanedir. Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye içindeki oranının % 'lik dağılımı şöyledir. (1994 – 1998 yılları arasındaki veriler bulunmadığından %0 olarak gösterilmiştir.

B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

En önemlileri Narlıca Köyü çevresindeki Narlıca Kaynakları, Ömeroğlu Köyü çevresindeki Kırkpınar Kaynakları, Yeniyan Köyü'ndeki Keleken Kaynağı, Kilis il merkezi doğusundaki Akpınar Kaynakları ile Yeşiloba ve Belenözü köylerindeki kaynaklardır.

Halk, basit kuyular ve sondajlar vasıtası ile yeraltı suyundan istifadeye çalışır. Bu kuyuların derinlikleri 20-25 m 'yi geçmediği için, kuyu verimleri, yağışların yok denecek kadar az, buharlaşmanın ise iyice şiddetlendiği, buna karşılık su ihtiyacının en fazla olduğu Temmuz ve Ağustos aylarında iyice azalır. Yeraltı suyundan diğer bir istifade şeklide *garaf* adı verilen kuyular vasıtası ile olmaktadır. Bunlar, boyutları 5-6 m. derinlikleri 8-10 m. kadar olan kare veya dikdörtgen, hatta bazen dikdörtgen şeklinde olabilen geniş kuyulardır. Bu kuyularda biriken yeraltısuyu, motopomp veya bostan dolapları ile 3-4 saat çekilerek bahçe sulamada kullanılırlar ve dolmaları için yeniden 3-4 saat beklenir.

Sözü edilen basit kuyulardan başka D.S.İ. ve Köy Hizmetleri tarafından da içme suyu temini ve araştırma amacı ile Kilis Ovası'nda 14 civarında su kuyusu açılmış ve bu kuyuların ancak yarısından su elde edilebilmiştir. Derinlikleri 36-227 m., statik seviyeleri, 3-20 m. arasında değişen bu kuyulardan su bulunanların akımları 0.5-3 lt. kadardır. Balık ve Sinnepe Suları arasındaki düzlükler üzerinde ise henüz sondaj kuyusu açılmamış, hatta yeraltı suyu potansiyelinin belirlenmesi amacı ile tam bir etüt dahi yapılmamıştır. Kilis Ovası'nda ise yukarıda sözü edilen, içme suyu teminine yönelik birkaç kuyu dışında sulama amacına yönelik, devlet kuruluşları tarafından yapılmış hiçbir tesis bulunmamaktadır. Sulama suyu bir tarafa içme suyu yetersizliği çeken 25 civarında yerleşme birimi vardır. Bunların yarısını plato üzerindeki köylerde, diğer yarısını ise ova veya alçak düzlüklerdeki köyler oluşturmaktadır. Sahada içme suyu büyük çoğunlukla kaynaklardan sağlanmaktadır. Nitekim içme suyu bulunmayan köylerin % 90 a yakın bir kısmı su ihtiyaçlarını kaynaklardan, % 10 u da basit kuyulardan veya sondaj kuyularından sağlamaktadır. İldeki toplam emniyetli yer altı suyu rezervi 1 hm³/yıl 'dır. İl merkezinde Kilis Belediyesine ait 1 adet içme suyu arıtma tesisi bulunmaktadır.

B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Su sıkıntısı çeken Kilis ilinde halk içme ve kullanma suyu ihtiyacını kendi imkânları ile açtığı kuyulardan temin etmektedir Belediye hizmet bölgesi içerisindeki içme suyu kaynakları:

1-Yeniyapan (Bent Harabeleri Kaynağı): Kilis'in ~ 20 km kuzeydoğusunda bulunan yer altı kaynağından ilimize Ø500mm lik AÇB boruyla su iletilmektedir. Fakat yapılan incelemelerde suyun şehre gelmediği güzergâh üzerinde kaybolduğu görülmüştür. Bu nedenle bu kaynak direk Seve Barajına akıtılmaktadır. 2017 yılında 1.545.558 m³ su çekilmiştir.

2-Seve Barajı: Yüzeysel kaynağımız olan Seve Barajı maksimum 19.02 hm³ kapasiteye sahiptir. Minimum kapasitesi ise 1.04 hm³ dür. 2017 yılında bu kaynaktan 5.761.711 m³ su alınıp içme suyu arıtma tesisimizde arıtılarak şehre dağıtım yapılmıştır. Seve barajından su önce barajın karşı yamacında inşa edilen 500 m³ lük depoya Ø500 mm çelik boru ile ~ 1431 m.ye basılmakta oradan da su cazibeyle Ø700mm CTP boru ile ~ 11374 m 'lik iletim hattıyla arıtma tesisine gönderilmektedir. Arıtma tesisinde de Konvansiyonel Arıtma yöntemiyle arıtılan su Çengeltepdeki mevcut 2500 m³ lük gömme depoya Ø350mm PE yüzlük boru ile 1607 m ye basılırken, Karataşdaki depoya cazibeli olarak 450 mm PE yüzlük boru ile 979 m. lik hat ile su verilmektedir. Demir, manganez vb. minareler bakımından zengin bir kaynaktır.

3-Kuyulardan 2017 yılında 3.324.533 m³ su çekilmiştir.

2017 yılında Kilis İçme ve Kullanma Suyu şebekesi ile toplam 9.075.815 m³ su çekilmiştir.

B.4.2. Sulama

Sulanan Tarım Alanı	17.456 ha.
Toplam Sulanan Alan	17.456 ha.
Damla Sulama Sistemleri İle Sulanan Alan	3.750 ha.
Yağmurlama Sulama Sistemleri İle Sulanan Alan	2.840 ha.
Salma Sulama Sistemi İle Sulanan Alan	9.065 ha.

Yoğun olarak Merkez İlçe Doğu Köyleri, Polateli İlçesi Köyleri ve çok az Elbeyli İlçesi Köyleri **Damla Sulama Sistemi**, (Büyükkonak, Küçükkonak, Karamelik ve Çörten Köyleri Tarımsal Sulama Kooperatifi)

Yoğun olarak Merkez İlçe Batı Köyleri, Musabeyli İlçesi Köyleri ve çok az Elbeyli İlçesi Köyleri **Yağmurlama Sulama Sistemi**, (Gözkaya Tarımsal Sulama Kooperatifi, Hıçıpoğlu Tarımsal Sulama Kooperatifi ile Karbeyaz-Yuvabaşı-Üçpınar Köyleri Tarımsal Sulama Kooperatifi)

Genellikle Elbeyli İlçesi ve Köyleri ile kısmen diğer ilçeleri ve Köyleri **Salma Sulama Sistemi** ile arazi sulaması yapılmaktadır.(Gaziantep Kayacık Sulama Birliği)

B.4.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Elbeyli İlçesi ve Köyleri ile kısmen diğer ilçeleri ve Köyleri **Salma Sulama Sistemi** ile arazi sulaması yapılmaktadır. (Gaziantep Kayacık Sulama Birliği)

Salma Sulama Yapılan Alan = 9.065,00 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 9.065,00 Hektar * 1,2 Litre/Sn/Hektar = 10.878,00 Litre/Sn = 39.160,80 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

B.4.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Yoğun olarak Merkez İlçe Doğu Köyleri, Polateli İlçesi Köyleri ve çok az Elbeyli İlçesi Köyleri **Damla Sulama İle Sulanan Alan** = 3.750,00 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 3.750,00 Hektar * 0,6 Litre/Sn/Hektar = 2.250,00 Litre/Sn = 8.100,00 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

Yağmurlama Sulama İle Sulanan Alan = 2.840,00 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 2.840,00 Hektar * 0,8 Litre/Sn/Hektar = 2.272,00 Litre/Sn = 8.179,20 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

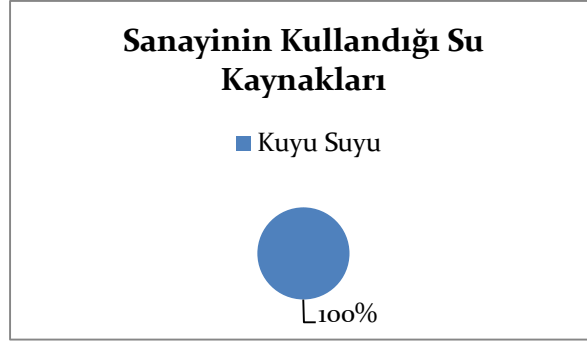
Sulama Yapılan Alanlarda Kooperatif - Birlik ve Drenaj Durumu;

Elbeyli ilçesinde Kayacık Sulama Birliği sulama sahasında salma sulama yapılan alanlarda DSI tarafından kısmen drenaj kanalları yapılmış olup sınırdan Suriye'ye akmaktadır.

Diğer ilçelerde drene sitemi bulunmamaktadır. Yeraltına karışan sular civardaki derelere oradan da Afrin deresine akmaktadır.

B.4.3. Endüstriyel Su Temini

İlimizde Organize Sanayi Bölgesinde, işletmeler kuyu suyu kullanmaktadır. Geri dönüşüm suyu kullanılmamaktadır.

Şekil B.6 – Kilis ilinde 2017 Yılında Endüstrinin Kullandığı Suyun Kaynaklara Göre Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Su kaynakları üzerinde enerji üretme amacıyla kurulan hidroelektrik santralleri bulunmamaktadır.

B.4.5. Rekreatif Su Kullanımı

İl genelinde rekreatif amaçlı kullanılan su bulunmamaktadır.

B.5. Çevresel Altyapı

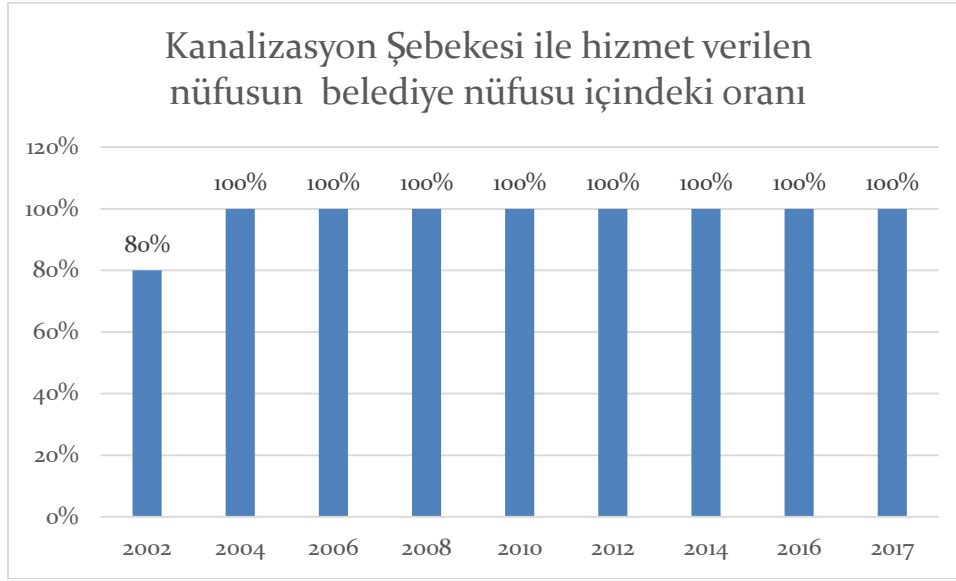
B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Hizmeti Alan Nüfus

Kilis ilinde 1994 yılı ve sonrasında kanalizasyon şebekesi hizmete girmiştir. Kilis'te kanalizasyon şebekesi hizmeti veren 3 belediye bulunmaktadır. Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye içindeki oranının dağılımı aşağıdaki gibidir. (1994 – 1998 yılları arasında veri bulunamadığı için gösterilememiştir.)

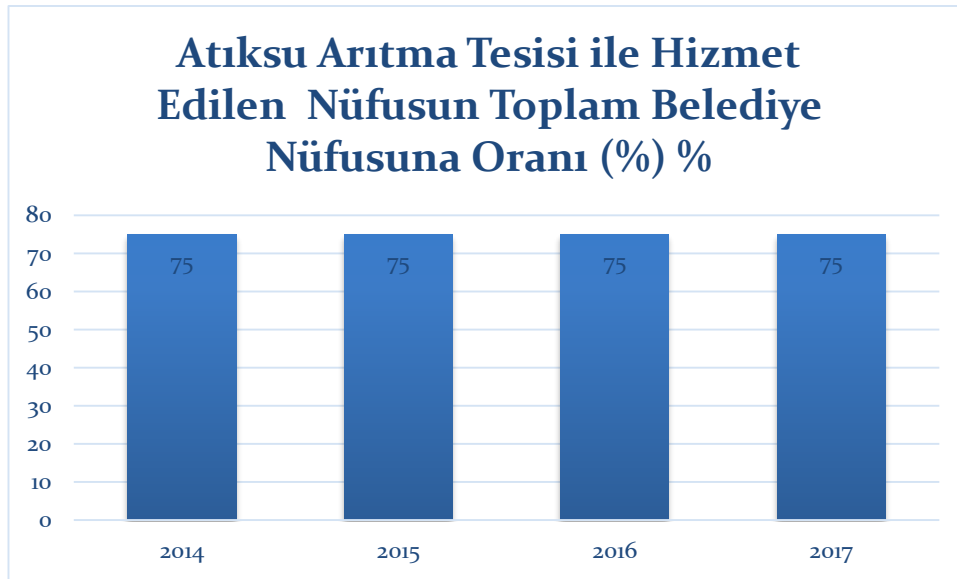
Çizelge B.20 - Kilis ilinde 2017 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı (TÜİK, Kilis Belediyesi, 2018)

YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı	0%	0%	80%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
--	----	----	-----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

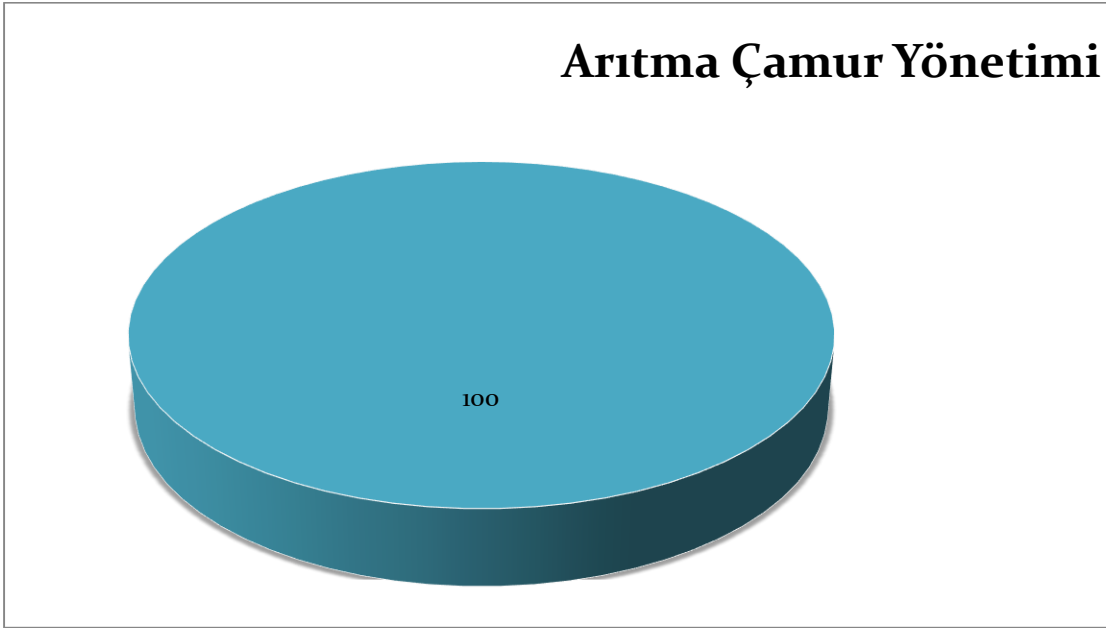

Şekil B.7 – Kilis ilinde 2017 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı (Kilis Belediyesi, 2018)

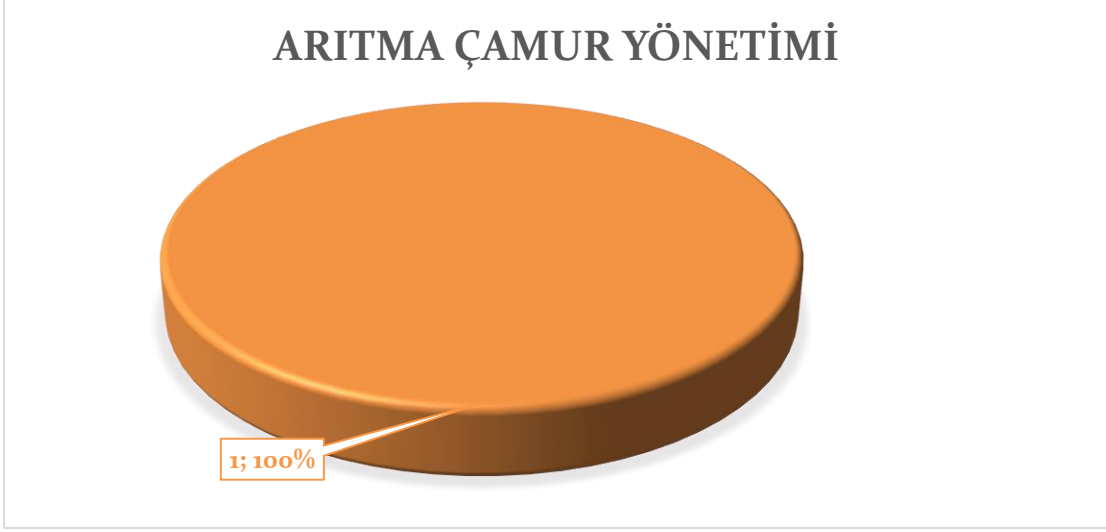

Şekil B.8 – Kilis ilinde 2017 Yılı Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Edilen Nüfusun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (Kilis Belediyesi, 2018)

Kilis ilinde Belediyeden ve Sanayiden kaynaklanan Atıksu arıtma tesisin çamurları %100 Katı Atık Düzenli Depolama sahasına gönderilmektedir. Aşağıda Şelik.B.10 ve B.11’de verilmektedir.

Şekil B.9 – Kilis ilinde 2017 Yılında Belediyelerden Kaynaklanan Arıtma Çamurunun Yönetimi (Kilis Belediyesi, 2018)

Şekil B.10 – Kilis ilinde 2017 Yılında Sanayiden Kaynaklanan Arıtma Çamurunun Yönetimi (Kilis Belediyesi, 2018)

Kilis Belediyesi evsel atıksu arıtma tesisinden çıkan arıtma çamurunun analizi de aşağıda verilmiştir.

ANALİZ RAPORU

Mehmet Akif Mah. Elalmış Cad. Tarık Buğra Sok. No: 15 - Ümraniye / İSTANBUL
Tel: 0216 499 0 249 (Pbx) Faks: 0216 499 28 68
www.artekcevre.com.tr

Rapor No / Tarihi	ART.TÇ.14.05.236/27.05.2014
Talep Eden	KILIS ATIKSU ARITMA TESİSİ
Talep Edenin Adresi	Kerkeçlik Mevkii Arpakesmez Köyü Yolu Üzeri - KILIS
Örnek Kayıt No	TÇ.14.05.236
Örnek / Durum	Arıtma Çamuru / Katı
Örneği Alan	ARTEK
Örneğin Alınma Şekli	Anlık
Örneğin Getirilişi	Yerinden Alınma
Örnek Sayısı/Ambalajı	1 Adet / 5000 g / Mühürü / Plastik Kap
Örneğin Alındığı Yer	Çamur Bekleme Sahası
Örnek Alınma Tarihi	09.05.2014 - 13:30
Örneğe Uyg.İşlemler	Soğuk Zincir
Lab.Kabul Tarihi	09.05.2014 - 19:09
Analiz Tarihi	09.05.2014 - 20.05.2014

Firmamız yetkili numune alma personeli tarafından, "Çamur Bekleme Sahası"ndan anlık olarak alınarak laboratuvarımıza ulaştırılan Arıtma Çamuru numunesine ilişkin TS EN 12457- 04 eluata geçirme ön işlemi ile ve Y-34/073/2010 T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yeterlilik Belgesi kapsamında yapılan analiz sonuçları Atıkların Düzenli Depolanmasına İlişkin Yönetmelik'te verilen İnert, Tehlikesiz ve Tehlikeli Atıkların Düzenli Depolanabilirlik Kriterleri ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Metot No: Tarih	Metot Adı
EPA 200.7:1994	Determination of Metals and Trace Elements in Water and Wastes by Inductively Coupled Plasma-Atomic Spectrometry
EPA 3540C:1996 / EPA 3665A:1996 / EPA 8062A:2007	Soxhlet Extraction / Sulfuric Acid-Permanganate Cleanup / Polychlorinated Biphenyls (PCBs) by Gas Chromatography
EPA 5021A:2003/EPA 8015D:2003	Volatile Organic Compounds in Various Sample Matrices Using Equilibrium Headspace Analysis
SM 2540-C:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Total Dissolved Solids Dried at 180oC
SM 3112-B:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Mercury - Cold-Vapor Atomic Absorption Spectrometric Method
SM 4110-B:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Determination of Anions by Ion Chromatography with Chemical Suppression of Eluent Conductivity
SM 4500-CI-B:2012	Stand. Methods for the Examination of Water and Wastewater Argentometric Method
SM 4500-SO4(-2)-E:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Turbidimetric Method
SM 5310-B:2012	Stand. Method for the Ex. of Water and Wastewater High Temp. Combustion Method
TS 12089 EN 13137:2003	Atıkların Özellikleri - Atık, Çamur ve Sedimentlerde Toplam Organik Karbon (TOK) Tayini
TS 6227 ISO 6439:2005	Su Kalitesi - Fenol İndeksi Tayini - Damıtma Sonrası 4-Aminoantipirin Kullanılarak Uygulanan Spektrometrik Metotlar
TS 9546 EN 12880:2002	Çamurların Karakterizasyonu - Kuru Kalıntı ve Su Muhtevası Tayini
TS EN 12879:2003	Çamurların Özellikleri - Kuru Kütlenin Kızdırma Kaybının Tayini
TS EN 14039:2004	Atıkların Nitelendirilmesi - C10-C40 Aralığındaki Hidrokarbon Muhtevasının Gaz Kromatografisi ile Tayini
TS ISO 10390:2013	Toprak Kalitesi - pH Tayini

İmzasız ve kaşesiz raporlar geçersizdir. Raporlarda yer alan sonuçlar sadece incelenen numuneye aittir. Analiz yapılan numunede, numunenin alınıp alınmadığını laboratuvarımıza teslimine kadar olan prosedürlerin ve bakılması istenen grup ve parametrelerin belirlenmesinde teknik ve hukuki sorumluluk numuneyi, örneklemeyi alana aittir. Bu rapor laboratuvarımızın yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz.

FORM NO: FR.510.01-01
YAYIN TARİHİ: 14.02.2013

REV. NO: 3
REV. TARİHİ: 03.03.2014

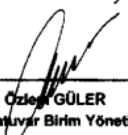
Sayfa 1 / 2

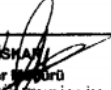
ARTEK MÜHENDİSLİK
Çevre Ölçüm ve Danışmanlık Hiz. Tic. A.Ş.
ÇEVRE LABORATUVARI
ANALİZ RAPORU

Firma Adı : KİLİS ATIKSU ARITMA TESİSİ					
Rapor No/Tarihi: ART.TÇ.14.05.236/27.05.2014					
Yapılan Analizler	Analiz Sonucu	Analiz Metodu	III.sınıf depolama sınır değerleri-Inert	II.sınıf depolama sınır değerleri-Tehlikesiz	I.sınıf depolama sınır değerleri-Tehlikeli
Arsenik (mg/L)	0.02	EPA 200.7.1994	≤0.05	0.05-0.2	<0.2-2.5
Baryum (mg/L)	0.6	EPA 200.7.1994	≤2	2-10	<10-30
Kadmiyum (mg/L)	0.001	EPA 200.7.1994	≤0.004	0.004-0.1	<0.1-0.5
Toplam Krom (mg/L)	0.04	EPA 200.7.1994	≤0.05	0.05-1	<1-7
Bakır (mg/L)	0.058	EPA 200.7.1994	≤0.2	0.2-5	<5-10
Civa (mg/L)	0.00024	SM 3112.B.2012	≤0.001	0.001-0.02	<0.02-0.2
Molibden (mg/L)	0.015	EPA 200.7.1994	≤0.05	0.05-1	<1-3
Nikel (mg/L)	0.137	EPA 200.7.1994	≤0.04	0.04-1	<1-4
Kurşun (mg/L)	<0.015	EPA 200.7.1994	≤0.05	0.05-1	<1-5
Antimon (mg/L)	<0.006	EPA 200.7.1994	≤0.006	0.006-0.07	<0.07-0.5
Selenyum (mg/L)	0.028	EPA 200.7.1994	≤0.01	0.01-0.05	<0.05-0.7
Cinko (mg/L)	0.962	EPA 200.7.1994	≤0.4	0.4-5	<5-20
Klorür (mg/L)	16	SM 4500-CL-B.2012	≤80	80-1500	<1500-2500
Florür (mg/L)	1.7	SM 4110.B.2012	≤1	1-15	<15-50
Sülfat (mg/L)	5	SM 4500-SO4(-2).E.2012	≤100-800	800-2000	<2000-5000
Çözünmüş Organik Karbon (ÇOK) (mg/L)	1810	SM 5310.B.2012	≤50	50-80	<80-100
Fenol İndeksi (mg/L)	0.07	TS 6227 ISO 6439/2005	0.1	-	-
Toplam Çözünmüş Karbon (TÇK) (mg/L)	1300	SM 2540.C.2012	≤400	400-6000	<6000-10000
Toplam Organik Karbon (TOK) (mg/kg)	42100 % 4.21	TS 12089 EN 13137/2003	≤30000 (%3)	%5	%6
BTEX (mg/kg)	0.032	EPA 5021A/2003/EPA 8015D/2003	6	-	-
PCBs (mg/kg)	<0.003	EPA 3540C/1996 / EPA 3685A/1996 / EPA 8082A/2007	1	-	-
Mineral Yağ (mg/kg)	1664.22	TS EN 14039/2004	500	-	-
Kızdırma Kaybı (%)	91.2	TS EN 12679/2003	-	-	%10
pH	7.70	TS ISO 10390/2013	-	≥6	-
Kuru Madde (ve Nem Oranı) (%)	68/32	TS 8548 EN 12890/2002	-	-	-

EPA: Environmental Protection Agency TS: Türk Standartları ISO: International Organization for Standardization EN: European Norms SM: Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater, 22th Edition (2012)

Açıklamalar : Bu rapor 3 nüsha asıl olarak hazırlanmış olup, 2 nüshası müşteriye gönderilmiştir.
Tüm parametrelerin analizi AB-0012-T TÜRKAK Akreditasyon Belgesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Sorumlu İmzalar:
Laboratuvar Birim Yöneticisi

Birkan İŞMAN
Laboratuvar Sorumlusu
ARTEK MÜHENDİSLİK
ÇEVRE ÖLÇÜM VE DANIŞMANLIK HİZ. TİC. A.Ş.

İmza ve kağıt raporlar geçerlidir. Raporlar yer alan sonuçlar sadece incelenen numuneye aittir. Analiz yapılan numune, numunenin alındığı laboratuvarımıza teslimine kadar olan prosedürleri ve bakılması istenen grup ve parametrelerin belirlenmesinde teknik ve hukuki sorumluluk numuneyi örneklemeyi alana aittir. Bu rapor laboratuvarımızın yazılı izni olmadan kimsen kopyalanıp çoğaltılamaz.

FORM NO: FR.510.01-01
YAYIN TARİHİ: 14.02.2013

REV. NO: 3
REV. TAR.: 01.03.2014

Sayfa 2 / 2

Çizelge B.21 – Kilis ilinde 2017 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

Yerleşim Yerinin Adı		Belediye Atıksu Arıtma Tesis/ Deniz Deşarjı Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesis Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	Aritılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m³/sn)	Deşarj Noktası koordinatları	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı(ton/gün)
		Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri						
İl Merkezi	Merkez	X				X		15,109 m³/ gün		36.669-37.156		91458	15-20 ton/gün
İlçeler	Elbeyli			X									
	Musabeyli			X									
	Polateli			X									

B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Kilis ili Merkez İlçesi, Gaziantep Yolu üzeri Organize Sanayi Bölgesi, mevcut durumda 90 hektar alan üzerine kurulu olup, 300 hektar genişleme alanına sahiptir. 300 hektar genişleme alanının 128 hektarı için kamulaştırma tamamlanmıştır. 90 hektar mevcut durum için 43 adet, 128 hektarlık kamulaştırma çalışmaları devam eden genişleme alanı için ise 48 adet olmak üzere toplamda 91 adet sanayi parselinden oluşmaktadır. 17.10.2017 tarihinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kontrollüğünde yapılacak olan “Atıksu Arıtma Tesisleri Fizibilite raporu ve Uygulama Projeleri Hazırlanması” işi için “Kilis Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü” ve “İÖ Çevre Çözümleri Araştırma ve Geliştirme Ltd. Şti” taraflar arasında sözleşme imzalanmıştır.

Yapılan fizibilite çalışmalarında atıksu arıtma tesisi kapasitesinin 1.kademe 2.000 m³/gün, 2.kademe 2.000 m³/gün toplamda 4.000 m³/gün kapasiteli olarak planlanmıştır. İlk aşamada 1. Kademe yapılacak olup sonrasında ihtiyaca göre 2. Kademe inşa edilerek faaliyete alınacaktır.

Kilis İli Acar Köyü, Kayalar Mevkii, Pafta No: O38-d-05-a-3-c Ada No:103 numarasında kayıtlı, 72.094,07 m² yüzölçümlü alanın, yaklaşık 14.000,00 m² (1. Kademe ve 2. Kademe dahil toplam alan) yüzölçümlü alanında tesis faaliyet gösterecektir.

Kilis İlinde proje aşamasında olan atıksu arıtma tesisi ile ilgili bilgiler Çizelge B.16 ile verilmiştir.

Çizelge B.22 – Kilis ilinde 2017 Yılı OSB’lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu (Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, 2018)

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları	
Kilis	-----	-----	-----	-----	Vidanjör ile çekim yapılmakta.	<u>Kilis Belediyesi</u> <u>Atıksu Arıtma Tesisine</u> <u>deşarj</u>	
Kilis	Proje	1. Kademe 2.000m ³ /gün 2. Kademe 2.000m ³ /gün			Arıtma Tesis	<u>Y</u> 609033.99 609161.77 609117.48 608972.67	<u>X</u> 4067285.01 6067177.96 4067094.54 4067215.88

B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri

Katı atık depolama sahalarının çevreye olan en büyük olumsuz etkisi, taban izolasyonunun düzgün yapılmadığı durumlarda yüzey ve yeraltı sularının çöp sızıntı suları ile kirlenmesidir. Bu olumsuz etkiyi önlemek için katı atık depolama sahamızın tabanında bir geçirimsizlik tabakası oluşturulmuştur.

Taban kaplama sistemi en alttan üste doğru şu şekilde oluşturulmuştur:

- ❖ Tesviye edilmiş doğal zemin
- ❖ Geosentetik kil örtü
- ❖ HDPE Geomembran
- ❖ Koruma tabakası, Geotekstil
- ❖ Drenaj tabakası

2011 yılına kadar ilde vahşi depolama yapılmaktaydı. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi yapılırken aynı ihale kapsamında Vahşi Depolama Alanının rehabilitasyonu da yapılmıştır.

- İldeki Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Kilis Çukuroba Köyü mevkiinde bulunmaktadır. Haritada yerinin gösterimi aşağıdaki gibidir.

B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

Atık su geri kazanım yöntemleri, tarımda sulama maksatlı, yeşil alanların sulanmasında, endüstriyel geri kazanım, yer altı enjeksiyon, dinlenme maksatlı kullanılan bölgelerde (göller vb) geri kazanım, direkt olmayan (yangın suyu, tuvalet vb) geri kazanım ve direkt (içme suyu olarak) geri kazanım metotları henüz proje aşamasındadır.

Arıtma çamurlarının toprakta kullanımında gerekli tedbirlerin alınması esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde belirlemeyi amaçlayan “Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik” (EKAÇTKDY) kapsamındaki çalışmalar henüz proje aşamasındadır.

B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

“Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” ve “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik Yeterlilik Belgesi Tebliği” kapsamında noktasal kaynaklı toprak kirliliğine rastlanmamıştır.

Çizelge B.23 .- Kilis ilinde 2017 Yılı İçin Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

	Var	Yok	Varsa Ne/Neler Olduğunu Belirtiniz
Potansiyel kirlletici faaliyetler var mı?		x	

*Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliği Temizleme Yöntemleri

Biyoremediasyon
Fitoremediasyon
Parsel arıtımı
Buharlaştırma
Biyo havalandırma
Elektrokinetik arıtma
Yerinde oksidasyon
Solvent ekstraksiyonu
Hava ile dağıtma (Air sparging)
Buharlaştırma
Termal arıtma
Reaktif Barrier teknolojisi
Yerinde yıkama (In-situ Flushing)

B.6.2. Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanımı

Arıtma çamurlarının toprakta kullanımında gerekli tedbirlerin alınması esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde belirlemeyi amaçlayan “Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik” (EKAÇTKDY) kapsamındaki çalışmalar henüz proje aşamasındadır.

Sanayiye ait arıtma çamurları bulunmamaktadır.

B.6.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

İlimizde, Madencilik faaliyetlerinde dolayı Doğaya Yeniden Kazandırma Planı hazırlayan tesis bulunmamaktadır.

B.6.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

İlde kullanılan gübre (bitki besin maddesi bazında), pestisit miktarları aşağı çizelgelerde verilmektedir.

Çizelge B.24 – Kilis ilinde 2017 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2018)

Bitki Besin Maddesi (N, P, K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	1672,5	25775
Fosfor	805,8	
Potas	110,4	
TOPLAM	2588,7	25775

Çizelge B.25 - Kilis ilinde 2017 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb) (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2018)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Bitki Böcek İlacı	6,26	55.580
Herbisitler	Yabancı Ot İlacı	9,02	
Fungisitler	Bitki Mantar İlacı	5,70	
Rodentisitler	Tarla Faresi İlacı	0,030	
Nematositler			
Akarisitler			
Kışlık ve Yazlık Yağlar			
TOPLAM		20.98	55.580

İlimizde toprak kirliliğini belirleyecek analiz yapılmamaktadır. Bu nedenle aşağıdaki Çizelge B.16’de veriler boş bırakılmıştır.

Çizelge B.26 - Kilis ilinde 2017 Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı Birikimini Tespit Etmek Amacıyla Yapılmış Analizin Sonuçları (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2018)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)
*				

*Veriler elde edilememiştir.

B.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizdeki sektörlerden kaynaklanan atıkların mevzuat kapsamında bertarafına yönelik çalışmalar içerisinde denetimler yapılmakta olup, Çevre İzin ve Lisans almaları gereken tesisler tespit edilerek işlemleri yürütülmektedir.

Kaynaklar

Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Kilis Belediyesi, DSİ 20.Bölge Müdürlüğü, Maden İşleri Genel Müdürlüğü.

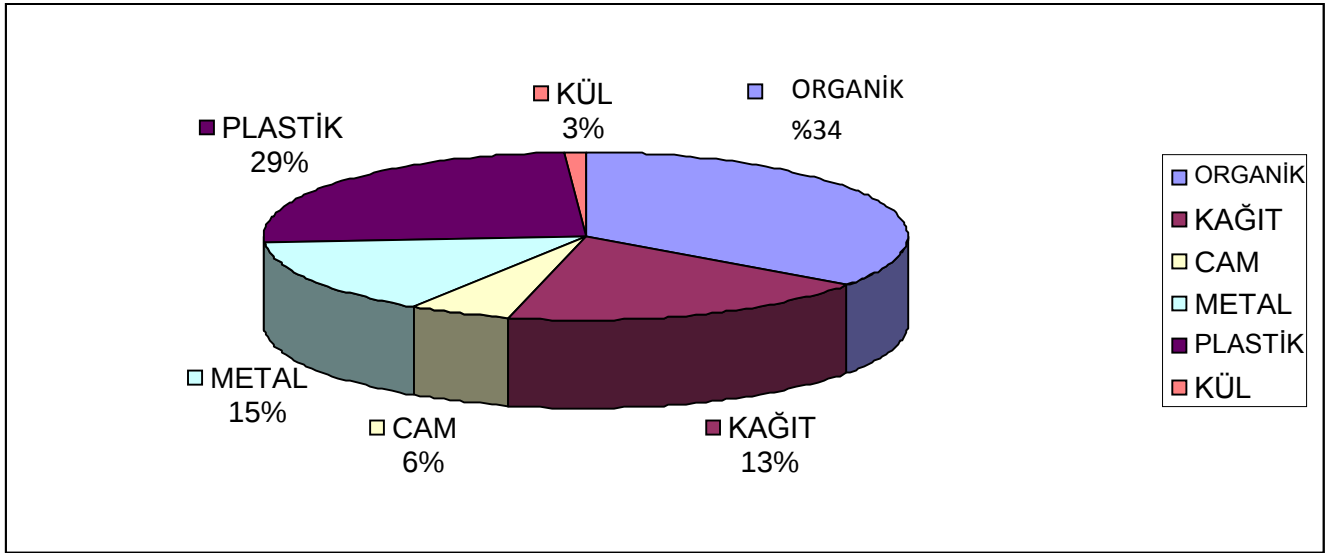
C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

İlde, üretilen belediye atık miktarı ve toplanan atık miktarı 60.225 ton/yıldır. İldeki katı atık düzenli depolama tesisi yeri Çukuroba Köyü Mevkiindedir.

Katı atık depolama sahalarının çevreye olan en büyük olumsuz etkisi, taban izolasyonunun düzgün yapılmadığı durumlarda yüzey ve yeraltı sularının çöp sızıntı suları ile kirlenmesidir. Bu olumsuz etkiyi önlemek için katı atık depolama sahasının tabanında bir geçirimsizlik tabakası oluşturulmuştur.

Kilis ili için Atık kompozisyonu yıllık ortalama yüzdesi aşağıdaki şekildedir.

Şekil C.11 - Kilis ilinde katı atık kompozisyonu (Kilis Belediyesi, 2018)

Taban kaplama sistemi en alttan üste doğru şu şekilde oluşturulmuştur.

- ✓ Tesfiye edilmiş doğal zemin
- ✓ Geosentetik kil örtü
- ✓ HDPE Geomembran
- ✓ Koruma tabakası, Geotekstil
- ✓ Drenaj tabakası

Çizelge C.27 Kilis ilinde 2017 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Yerel Yönetimlerce (Büyükşehir Belediyesi/ Belediye/ Birliklerce Yönetilen Belediye Atığı Miktarı ve Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri (Kilis Belediyesi, 2018)

İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetleri	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi			
		Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Yakma)	Düzensiz Depolama	
Kilis İli Belediyeler Katı Atık Birliği	Kilis Merkez	93222 +Sığınmacı Nüfusu	93222 +Sığınmacı Nüfusu	160	170	1,49	1,54	1	Kilis İli Belediyeler Katı Atık Birliği	X	-	-	-
	Polateli Belediyesi	1088	1088	9	10								
	Elbeyli Belediyesi	1868+ Sığınmacı Nüfusu	1868	10	11								
İl Genel													

*Belediye(B), Özel Sektör(OS), Belediye Şirketi(BŞ) seçeneklerinden uygun olanın sembolünü yazınız.

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

- Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği kapsamında zaman zaman bilgilendirme toplantıları yapılıyor ve belirlenen alana döküm yapılması için uyarılar da bulunuluyor kaçak döküm yapanlar tespit edilip zabıt tutulup ilk dökümlerinde uyarı da bulunulmaktadır.

C.3. Ambalaj Atıkları

Kilis ilinde 3 adet ambalaj üreticisi ve 62 adet piyasaya süren işletme vardır. Bu işletmelere ait 2017 yılı üretilen ve piyasaya sürülen ambalaj miktarları aşağıdaki gibidir.

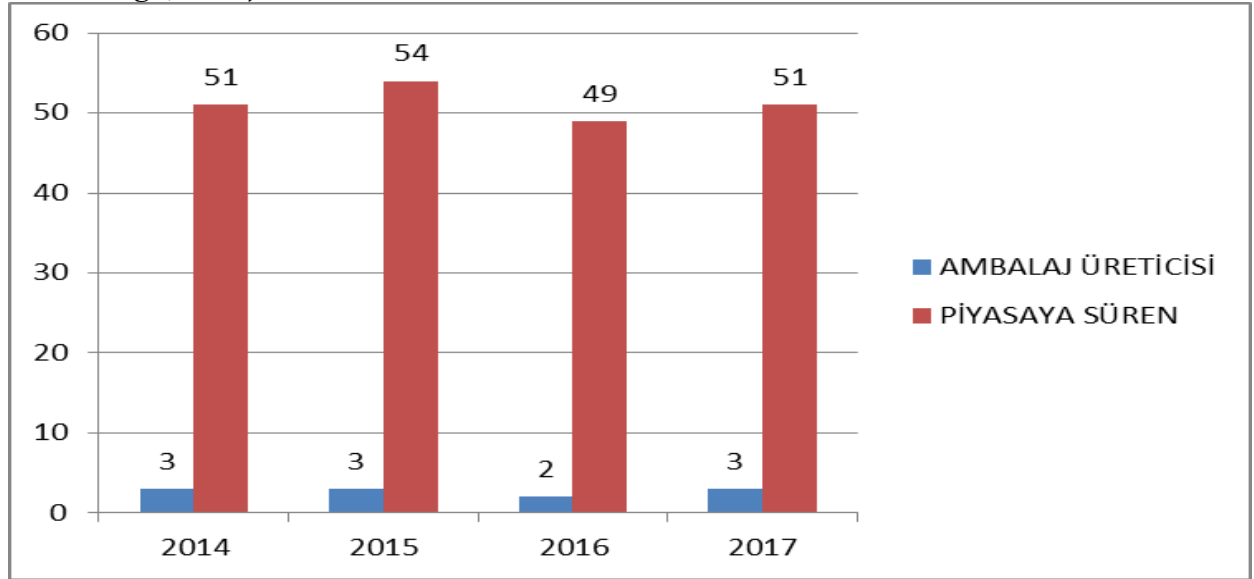
Çizelge C.28 - Kilis ilinde 2017 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	* Geri Kazanılan Miktar (kg)	*Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik	1.199.004	25.006	54	13.503		
Metal	-	18.067	54	9.756		

Kompozit	-	-	-	-		
Kağıt Karton	-	235.673	54	127.263		
Cam	-	20658	54	11.155		
Ahşap	-	6.358	9	572		
Tekstil	-	0	-	-		
Toplam	1.199.004	306.262	-	162.249		

*Ambalaj Bilgi Sisteminin 2016 yılında revize edilmesi nedeniyle ambalaj geri kazanım miktarına ulaşamamaktadır.

Şekil C.12 - Kilis ilinde 2017 Yılı Kayıtlı Ekonomik İşletmeler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

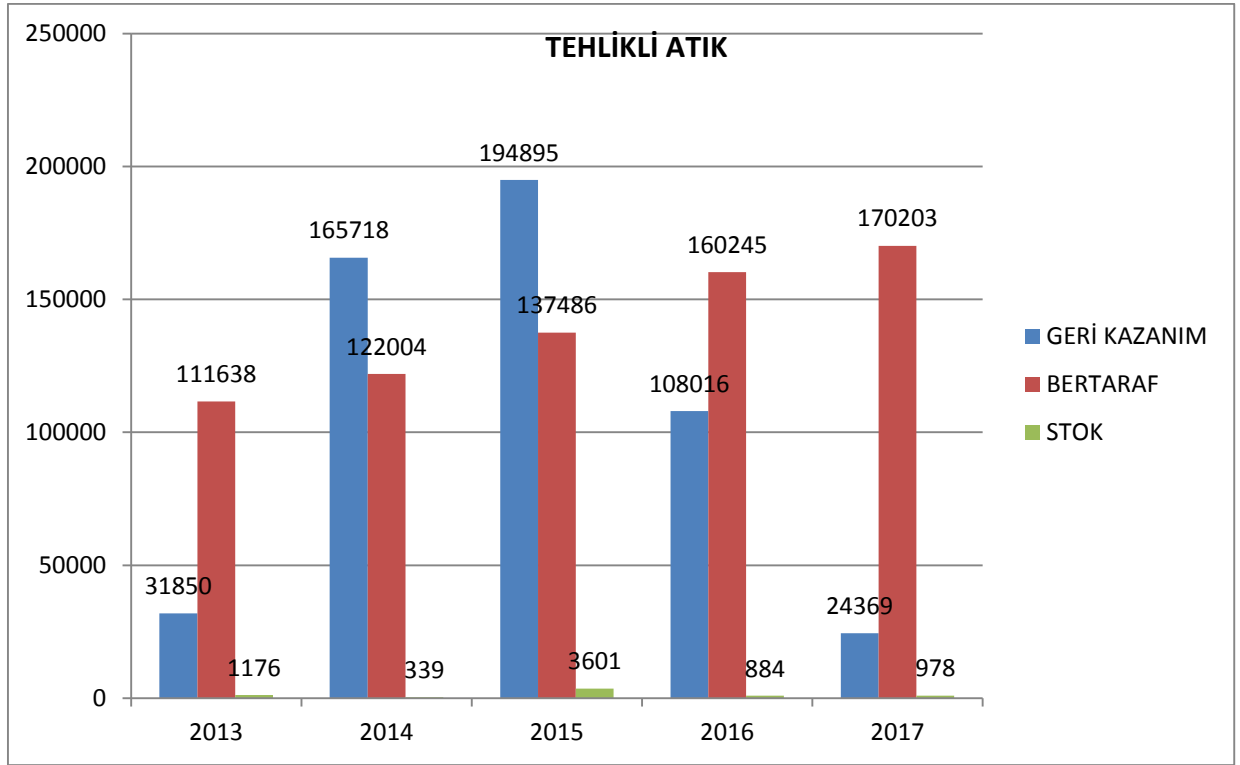

İlde Onaylı Ambalaj Atık Yönetim Planı sadece Kilis Belediyesi tarafından hazırlanmıştır.

C.4. Tehlikeli Atıklar

İlimizde tehlikeli atık bertaraf tesisi mevcut değildir.

Tehlikeli atık üreten 113 adet tesis sistemde kayıtlı olup, bunların tehlikeli atık dağılımı; 2017 yılı itibari ile, Bertaraf: 170.203 kg, Geri Kazanım:24.369 kg Stok: 978 kg' dır.

Şekil C.13 – Atık Yönetim Uygulaması Verilerine Göre İlimizdeki Tehlikeli Atık Yönetimi (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

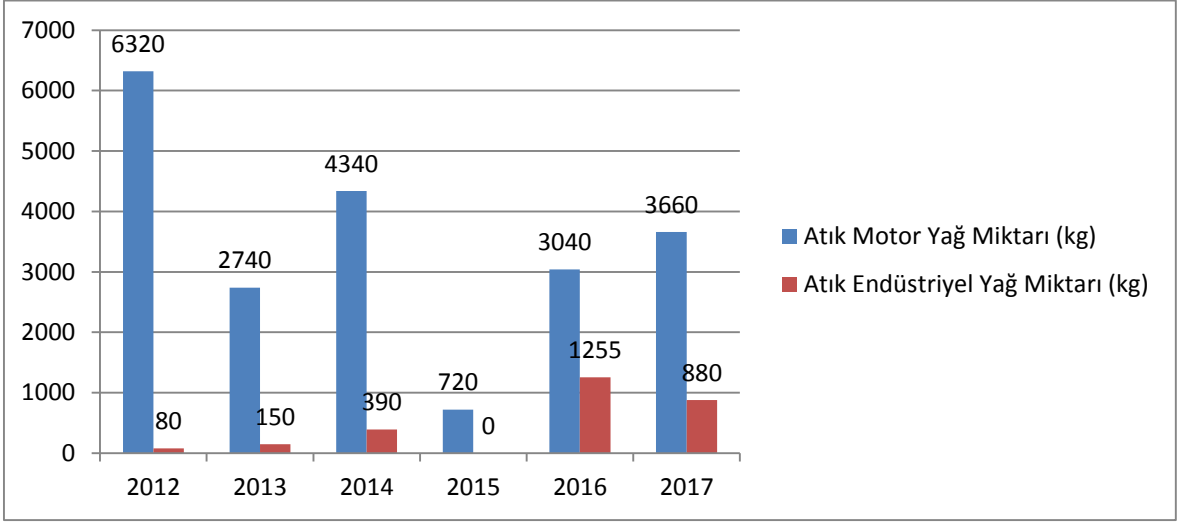
Çizelge C.29 – Kilis ilinde atık işleme ve miktarı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

Atık İşleme Yöntemi Kodu	Atık İşleme Yönteminin Adı	Atık Miktarı kg
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	950
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	4.341
D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	170.183
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımlar	7.120
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	9.775
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	192.630

D10	Yakma (karada)	20
-----	----------------	----

C.5. Atık Madeni Yağlar

2017 yılında Kilis İlinde 880 kg endüstriyel atık yağ ve 3660 kg atık motor yağı oluşmuştur. Oluşan bu atık yağlar 4540 litresi geri kazanım ve 850 litre stok yapılmıştır.

Şekil C.14 – Kilis ilinde Atık Madeni Yağ Toplama Miktarları (Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

* Atık Yönetimi Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok ve tesis içi hariç olarak değerlendirilecektir.

Atık motor yağı kodları : 13 02 04*, 13 02 05*, 13 02 06*, 13 02 07*, 13 02 08*

Atık endüstriyel yağ kodları : 12 01 06*, 12 01 07*, 12 01 10*, 12 01 12*, 13 01 01*, 13 01 04*, 13 01 05*, 13 01 09*, 13 01 10*, 13 01 11*, 13 01 12*, 13 01 13*, 13 03 01*, 13 03 06*, 13 03 07*, 13 03 08*, 13 03 09*, 13 03 10*, 13 05 06*, 19 02 07*

Çizelge C.30 – Kilis ilinde 2017 Yılı için Atık Madeni Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Miktarları (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

Geri kazanım* (lt)	Nihai bertaraf (lt)	İhracat (lt)	Stok (lt)	Atık Minimizasyonu (Tesis İçi) (lt)
4.510	-	-	730	-

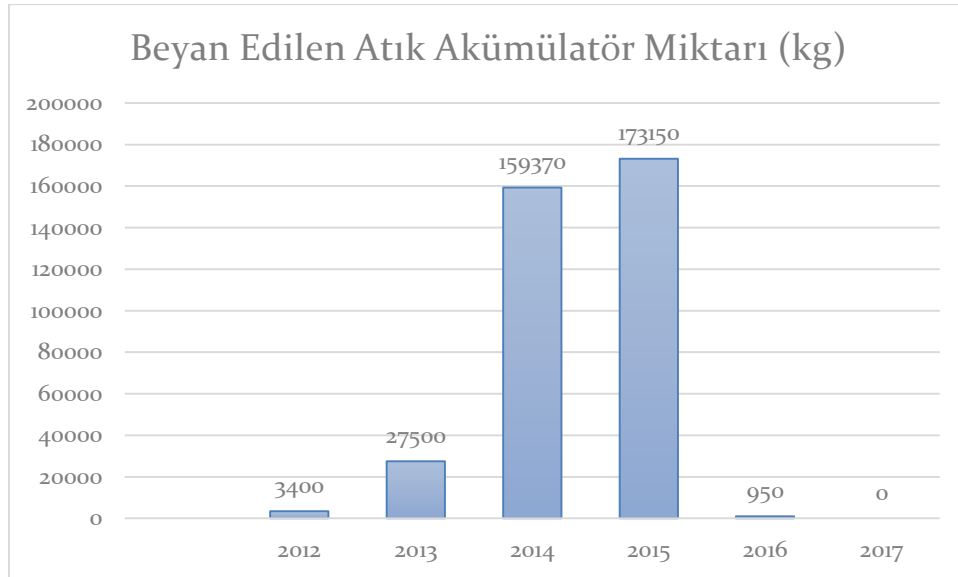
*Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

C.6. Atık Pil ve Akümülatörler

Kilis İlinde atık pil ve akümülatör toplama, depolama, bertaraf ve geri kazanım yapan tesis mevcut değildir

Çizelge C.31 – Kilis ilinde 2017 Yılında Toplanan Akümülatörlerle İlgili Veriler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

ATIK PİL ve AKÜMÜLATÖRLER						
Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni Verilen		Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (Ton)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri		Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
Depo Sayısı	Kapasitesi (ton)		Sayı	Kapasite (ton/yıl)	Miktarı (ton)	%
-	-	0,950	-	-	-	-

Şekil C.15 – Kilis ilinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Toplama ve Geri Kazanım Miktarı (Ton) (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

Çizelge C.32 – Kilis ilinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı (Ton) (Atık Yönetimi Uygulaması, Mayıs 2018)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kurşun	-	-	-	-	-	-

Plastik	-	-	-	-	-	-
Cüruf	-	-	-	-	-	-
Asitli Su	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	-	-	-	-	-	-

Çizelge C.33 – Kilis ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı (Kg) (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

2013	2014	2016	2017
37.333	41.245	3.234	0

Çizelge C.34 – Kilis ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı (Kg) (Atık Yönetimi Uygulaması, Mayıs 2018)

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
168	250	250	444	174	21	0

İlimizde taşıma lisanslı araç ve aktarma merkezi bulunmamaktadır.

C.7. Bitkisel Atık Yağlar

“Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmelik” kapsamında, Kilis İlinde lisanslı bitkisel atık yağ geri kazanım tesisi bulunmamak olup, İlimizde oluşan bitkisel atık yağlar özel bir firma tarafından toplanmaktadır. 2017 yılında İlimizde oluşan bitkisel atık yağlarla ilgili veriler aşağıdadır.

Çizelge C.35 – Kilis ilinde 2017 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis&		Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (ton)&&		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi	
Sayısı	Kapasitesi (ton)	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (kg) (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (kg) (20 01 25)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)
-	-	9118	-	-	-

& Bitkisel atık yağlar için 6.6.2016 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

&& Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok ve tesis içi hariç olarak değerlendirilecektir.

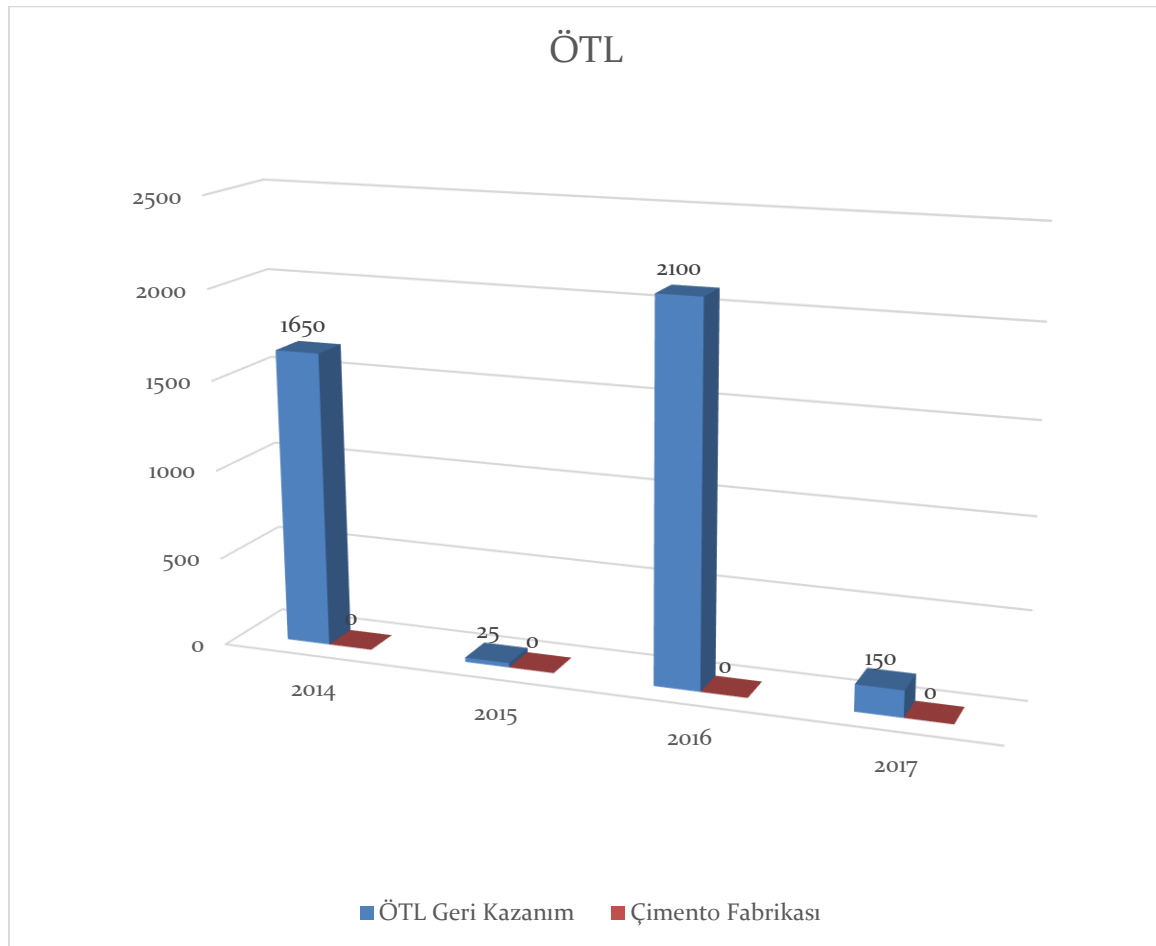
İlimizde taşıma lisanslı araç bulunmamaktadır.

C.8. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

İlde “Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında ilimizde 2017 yılında oluşan ömrünü tamamlamış atık lastikler yetkili firma tarafından toplanmış ve geri kazanım tesislerine taşınmıştır.

Çizelge C.36 – Kilis ilinde 2017 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)								
ÖTL Geçici Depolama Alanı		Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi		Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi		Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
-	-	-	-	-	150	-	-	-

Şekil C.16 – Kilis ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları (Ton/Yıl) (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

Çizelge C.37 – Kilis ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları (ton/yıl) (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs-2018)

	2013	2014	2015	2016	2017
Geri Kazanım Tesisi	0,385	0,327	12,720	4,210	0,150
Çimento Fabrikası	-	-	-	-	-

C.9. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında "Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği" hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

İlimizde yönetmelik kapsamında giren firma bulunmamaktadır.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (implantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

İlimizde AEEE işleyen tesis bulunmamaktadır. Tesis bulunmadığından Toplanan AEEE ve AEEE İşleyen tesis için veriler bulunmamaktadır.

Çizelge C.38 – Kilis ilinde 2017 Yılı AEEE Toplanan ve İşlenen Miktarlar (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs -2018)

Belediyeler Tarafından Oluşturulan AEEE Getirme Merkezleri		AEEE'lerin Toplanması Amacıyla Oluşturulan Aktarma Merkezleri		Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriken AEEE Miktarı (ton)	AEEE İşleme Tesisleri		İşlenen AEEE Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)	Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
-	-	-	-	*	-	-	*

*Veriler olmadığı için tabloya işlenememiştir.

C.10. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

Kilis İlin de Ömrünü Tamamlamış Araçlar için 2 adet Teslim Yeri alanı mevcuttur.

Çizelge C.39 - Kilis ilinde 2017 Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs-2018)

Oluşturulan ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
2	-	-	-

C.11. Tehlikesiz Atıklar

“Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik” 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarından bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği mevzuatının ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır.

Yönetmelikte “atık”, “üretici”, “sahip”, “yönetim”, “toplama”, “bertaraf” ve “geri kazanım” tanımları yapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, geri kazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler için lisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atık yönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Ayrıca atık kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir.

Söz konusu 839 atık türünden 434 tanesi tehlikesiz atık özelliğindedir. Bu atıklardan tehlikeli atıklar, ambalaj ve evsel atıklar gibi atık türlerinin yönetimine ilişkin usul ve esaslar ilgili Yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak, üretimden kaynaklanan bazı tehlikesiz atıkların yönetimi boşlukta kalmıştır. Bu aşamada bazı tehlikesiz atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geri kazanım faaliyetlerinin yönetilebilmesi amacıyla Bakanlığımızca “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hazırlanmış ve 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tehlikesiz atıkların düzenli depolama faaliyetleri, 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir. Yönetmeliğin Ek-2 kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre atıklar, I. Sınıf, II. Sınıf ya da III. Sınıfı Düzenli Depolama Sahalarında bertarafı sağlanmaktadır.

Türkiye’de tehlikesiz atık statüsünde olan ve miktar olarak oldukça fazla olan demir çelik sektöründen kaynaklanan, cüruf atıkları; Termik santrallerden kaynaklanan, kül atıkları ve daha çok biyolojik arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları bu atık grubunda değerlendirilmektedir.

İlde tehlikesiz atık tesisleri bulunmamaktadır. Bulunmadığı için veriler tabloya işlenememiştir.

Çizelge C.40 – Kilis ilinde 2017 Yılı İçin Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikesiz Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Edilmesi İle İlgili Verileri (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

Atık Kodu**	YIL						
	Atık Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
	0	42.541,523	0	-	0	0	-

C.11.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

İlde demir çelik sektörü mevcut olmadığından, bu tesislerden ortaya çıkan herhangi bir atık da bulunmamaktadır. Sektör mevcut olmadığı için tabloya ilişkin veriler işlenememiştir.

Çizelge C.41 – Kilis ilinde 2017 Yılı için İldeki Demir ve Çelik Üreticileri Üretim Kapasiteleri, Cüruf ve Bertaraf Yöntemi (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

Tesis Adı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi
TOPLAM	0	0	-

C.11.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlde kömürle çalışan termik santral mevcut olmadığından, bu termik santralden kaynaklanan kül de bulunmamaktadır. Santral mevcut olmadığından Çizelge C.37 için veri işlenememiştir.

Çizelge C.42 – Kilis ilinde 2017 Yılı Termik Santrallerde Kullanılan Kömür, Oluşan Cüruf ve Uçucu Kül Miktarı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

Termik Santralin Adı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)
TOPLAM	0	0	0

C.11.3 Atıksu Arıtma Tesisleri Çamurları

Atıksu Arıtma Tesisinden günlük ortalama 15-20 ton arıtma çamuru çıkmaktadır. Susuzlaştırılan bu çamurun tamamı Katı Atık Düzenli Depolama Alanında depolanmaktadır.

C.12. Tıbbi Atıklar

İlimizde 2017 yılı itibarıyla il geneli nüfusu 130.825 kişi olup, il genelinde toplanan tıbbi atıklar 173.754 ton civarındadır. Bu atıklar Gaziantep ilinde bulunan lisanslı araçlarla toplanarak tıbbi atık sterilizasyon ünitesine götürülmektedir.

Çizelge C.43 – 2017 Yılında Kilis İli Sınırları İçinde Oluşan Yıllık Tıbbi Atık Miktarı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşıması		Toplanan tıbbi atık miktarı	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesis Sterilizasyo n/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediye	Yetkili Fırmanı	Tesisin Bulunduğu İl
Kilis Belediyesi	X	-	X	-	171,750	-	-	-	-	-
Musabeyli Belediyesi	X	-	X	-	0,934	-	-	-	-	-
Elbeyli Belediyesi	X	-	X	-	0,999	-	-	-	-	-
Polateli Belediyesi	X	-	X	-	0,071	-	-	-	-	-

*Tıbbi atık taşıma aracı sayısı “adet” olarak belirtilecektir.

Çizelge C.44 - Kilis ilinde Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	88	111,6	123,321	138,107	164,249	173,754

C.13. Maden Atıkları

İlimizde faal durumda maden zenginleştirme tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.45 – Kilis ilinde 2017 Yılında Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık Miktarı (Maden İşleri Genel Müdürlüğü, 2018)

*Tesis Adı	İşlenen Cevherin Adı	Atık Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi	Depolama sınıfı
		-		

*Veriler bulunamamıştır.

C.14. Sonuç ve Değerlendirme

Tekniğine göre uzaklaştırılamayan ve depolanamayan katı atıklar ve çöpler önemli derecede çevre kirlenmesine neden olmakta, halk sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Atıkların yeterince iyi bir şekilde yönetilememesi çevre ve insan sağlığı için riskler oluşturmaktadır. Bu nedenlerle katı atık yönetimi için Katı Atık Yönetimi Birliği tarafından düzenli depolama tesisi yapılmış Kilis ili katı atıkları bu alanda uygun koşullarda toplanılmakta ve bertaraf edilmektedir. Kilis ilinde oluşabilecek diğer

atıkların toplanması, taşınması ve bertarafı için diğer kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yürütülmektedir.

Çizelge C.46 – Kilis İlinde bulunan atık işleme tesisi sayısı

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2018)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	0
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	0

Kaynaklar

Kilis Belediyesi, Maden İşleri Genel Müdürlüğü (MİGEM), Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

Meydana gelen felaketler ve ülkemizde de yaşanan benzer kazalar sonucunda, ülkemizde de "Tehlikeli Maddeleri İçeren Büyük Kaza Risklerinin Kontrolüne İlişkin AB Konsey Direktifi/Seveso II Direktifi"ni Türkiye mevzuatına uyumlaştıran "Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik" 30 Aralık 2013 tarihli ve 28867 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik, tehlikeli maddeler duran kuruluşlarda büyük endüstriyel kazaların önlenmesi ve muhtemel kazaların insanlara ve çevreye olan zararlarının en aza indirilmesi amacıyla, yüksek seviyede, etkili ve sürekli korumayı sağlamak için alınması gereken önlemler ile ilgili usul ve esasları belirlemeyi amaçlamaktadır. "Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik" hükümleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile müştereken yürütülmektedir. Bildirim maddesi, Yönetmeliğin yayımı tarihinde yürürlüğe girmiş olup, diğer hükümleri 1/1/2016 tarihinde yürürlüğe girecektir. Tehlikeli madde içeren kuruluşlar, öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Bilgi Sistemi altında kurulmuş olan Seveso (BEKRA) Bildirim Sistemi'ne bildirim yapmakla yükümlüdür.

Bu kapsamda ilimizde seveso direktifi kapsamında alt ve üst seviyeli kuruluş bulunmamaktadır.

Çizelge Ç.47 – Kilis ilinde 2017 Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Mayıs 2018)

KURULUŞ *	SAYISI
Alt Seviye	0
Üst Seviye	0
TOPLAM	0

*Veriler bulunamamıştır.

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde BEKRA kapsamında alt ve üst kuruluş bulunmamaktadır.

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı BEKRA Bildirim Sistemi

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

Güneydoğu Anadolu Bölgesi ülkemizin en kurak ve yaz aylarında en sıcak bölgesidir. Bu yönüyle kısmen Doğu ve İç Anadolu'ya benzemektedir. Bununla beraber iklim, toprak ve vejetasyon yönünden, Anadolu'nun kurak, yarı kurak bölgelerinden önemli ölçüde farklıdır.

Ova yüzeylerinde sıcak iklim şartları altında oksidasyonun şiddetli olmasından ötürü topraklar kırmızı renkli olup kurak bölge toprakları (aridisol) grubuna girer. Yağış yetersizliğinden dolayı topraktaki kireç miktarı yüksektir.

Bölgenin alçak kısımlarında kurakçıl ve zayıf otsu türler bulunur. Batıda Kahramanmaraş-Gaziantep hattı, doğuda Siirt arasındaki yaygın güneyi, vejetasyon sahasıdır. Bilhassa güneye doğru çölümsü step manzarası görülür.

Kilis İlinde bulunan endemik bitkiler şunlardır:

Araceae

Arum L.

Arum detruncatum C.A.MEYER var. CAUDATUM (ENGLER) K.ALPINAR ET

R.MILL

Asteraceae

Anthemis L.

Anthemis pauciloba BOISS. var. MICROSTEPHANA (EIG) GRIERSON

Brassicaceae

Hesperis L.

Hesperis aintabika POST

Dipsacaceae

Scabiosa L.

Scabiosa kurdica POST

Fabaceae

Astragalus L.

Astragalus aintabicus BOISS.

Astragalus dipodurus BERGE

Dorycnium MILLER

Dorycnium Pentaphyllum SCOP.subsp.HAUSSKNECHTII (BOISS) GAMS Liliaceae

Fritillaria L.

Fritillaria viridiflora POST

Kilis ilindeki yaygın flora familya ve türleri.

D.2. Fauna

Günümüzde yaban hayvanları yaşama ortamları insan etkileri nedeniyle gitgide daralmakta, gün geçtikçe sınırlanmaktadır. Özellikle yerel memeli türler ile diğer fauna elemanları daha uygun yaşama ortamlarına çekilmektedirler.

Tablo: Kilis ili faunası

<u>AMFİBİLER</u>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Bufonidae		
Bufo viridis	Kara Kurbağası	Yaygın, tehlikede olmayan

SÜRÜNGENLER

Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Testudinidae		
Tesdudo graeca terrestris	Tosbağa	Yaygın, tehlikede olmayan
Gekkonidae		
Cyrtodactylus scaber	Arap keleri	Yaygın, tehlikede olmayan
Agamidae		
Agama ruderata	Bozkır keleri	Yaygın, tehlikede olmayan
Scincidae		
Eumeces schnederi	Sarı kertenkele	Yaygın, tehlikede olmayan
Mabuya vittata	Şeritli kertenkele	Yaygın, tehlikede olmayan
Lacertidae		
Lacerta cappadocica urmiana	Kertenkele	Yaygın, tehlikede olmayan
Ophisops elegans	Toros kertenkelesi	Yaygın, tehlikede olmayan
Typhlopidae		
Typhlops vermicularis	Kör yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Leptotyphlopidae		
Leptotyphlops marcorhynchus	İpliksi yılan	Nadir
Colubridae		
Coluber jugularis	Karayılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Coluber ravergeri	Kocabaş yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Eirenis coronella	Halkalı yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Malpolon monspessulans insignia	Çukurbaşı yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Rhynchocalamus melanocephalus	Toprak yılanı	Yaygın, tehlikede olmayan
Spalerosophis diadema cliffordii	Urfa yılanı	Nadir
Viperidae		
Vipera lebetina	Koca engerek	Yaygın, tehlikede olmayan
Soricidae		
Crocidura leucodon	Tarla sıvri faresi	Yaygın, tehlikede olmayan
Erinaceidae		
Erinaceus concolor	*Kirpi	Yaygın, tehlikede olmayan
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Hemiechus auritus	Uzunkulaklı kirpi	Nadir

Leporidae		
Lepus europaeus	**Yabani tavşan	Yaygın, tehlikede olmayan
Cricetidae		
Mecocricetus auratus	Avurtlak	Yaygın, tehlikede olmayan
Vespertilionidae		
Pipistrellus kuhli	*Beyaz yakalı	Zarar görebilir
Pipistrellus pipistrellus	*Cüce yarası	Zarar görebilir
Gerbillidae		
Meriones vinogradovi	Küçük çölsıçanı	Nadir
Meriones crassus	Çölsıçanı	Nadir
Spalacidae		
Spalax ehrenbergi	Körfare	Yaygın, tehlikede olmayan
Muridae		
Apodemus mystacinus	Kayalık faresi	Yaygın, tehlikede olmayan
Canidae		
Vulpes vulpes	**Kızıl tilki	Yaygın, tehlikede olmayan

<u>KUŞLAR</u>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Ciconiidae		
Ciconia ciconia	*Ak leylek	Sayıları 51-500 çift kalan türler, korunmalı
Accipitridae		
Accipiter nisus	*Atmaca	Sayıları 26-50 çift kalan türler, tehlike altında
Phasianidae		
Alectoris chukar	**Kıvalı keklik	Sayıları 51-500 çift kalan türler, korunmalı
Coturnix coturnix	**Bıldırcın	
Columbidae		
Streptopelia decaocta	*Kumru	
Columba livia	**Kaya güvercini	
Caprimulgidae		
Apus apus	*Ebabil	Sayıları 501-5000 çift ve yukarıdır
Meropidae		
Merops apiaster	*Arıkuşu	Sayıları 501-5000 çift ve yukarıdır
Alaudiae		
Galerida cristata	*Tepeli toygır	
Melanocorypha calandra	*Tarlakuşu	
Fringillidae		
Carduelis carduelis	*Saka	Sayıları 26-50 çift kalan türler, tehlike altında
Corvidae		
Corvus corena	***Leş kargası	
Pica pica	***Saksağan	
Hirundinidae		
Hirundo rustica	*Kırlangıç	
Motacillidae		

Motacilla alba	*Kuyruk sallayan	Sayıları 501-5000 çift ve yukarıdır
Muscicapidae		
Muscicapa striata	*Sinekkapan	
Passeridae		
Passer domesticus	*Serçe	
Sturnidae		
Sturnus vulgaris	*Sığırcık	
Turdidae		
Turdus merula	**Karatavuk	

Yanlarında (*) ile gösterilen türler belli zamanlarda avlanılmasına izin verilen türlerdir. Yanlarında (**) ile gösterilen türler Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğünün 2003-2004 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu kararı ile koruma altına alınmıştır. Yanlarında (***) ile gösterilen türler her vakit avlanabilen türlerdir.

D.3. Ormanlar ve Milli Parklar

İl sınırları içerisinde Hisar Çamlığı Tabiat Parkı şuan Uzun Devreli Çalışma kapsamında olup, gelişme aşamasındadır.

Kilis ilinde 27,032 ha olan orman alanlarının %54 verimli orman ve %46 bozuk orman alanıdır. Mevcut orman alanında 16,741 ha kızılçam, 8,950 ha meşe, 46 fıstık çamı, 12 ha badem, 22 ha menengiç ve 1,261 ha diğer (ibrelî+yapraklı) ağaçlar görünmektedir.

D.4. Çayır ve Mera

Ekstantif karakterde mera hayvancılığının sürdürüldüğü ilimizde mera alanları, tarım arazisi oluşturmak amacı ile yıllardır sürekli olarak daraltılmıştır. Eğimlerin kısa mesafede sıkça değiştiği, engebeli bir topografyaya sahip olan ve geniş sahaların genç bazalt akıntıları tarafından işgal edildiği sahada, tarım arazilerinin toplam alanının % 60'a yakın bir kısmını oluşturması, çok eğimli ve taşlık-kayalık sahaların dahi tarım alanı haline dönüştürüldüklerine işaret etmektedir. Toprak örtüsünün bulunduğu hemen her saha, ya tarım arazisidir yâda tarım yapılamayacak kadar, eğimli veya taşlık-kayalıktır. Ayrıca en yüksek kısımları bile 1.250 m. nin altında bulunan sahada, yaylacılık şeklinde kullanıma olanak verebilecek yüksek kısımlarda mevcut değildir. Böylece yörede verimli mera arazisi bulunmayıp, ormanlık-fundalık kısımlar, çok eğimli, sık bir toprak örtüsüne sahip alanlar taşlık-kayalık bazalt platosu yüzeyleri ile hasat sonrası tahıl ve baklagil arazileri verimsiz otlak alanları olarak kullanılmakta ve iklimin kurak oluşu nedeniyle bu otlaklardan yılın ancak birkaç ayında yararlanılabilmektedir.

İlimizde 8.592 ha. çayır ve mera arazisi bulunmaktadır. Arazinin tümü hayvan otlatmak amacıyla kullanılmaktadır.

Bölgede çayır ve meralarla ilgili herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

D.5. Sulak Alanlar

İlde Orman ve Su İşleri Bakanlığı Kilis Şube Müdürlüğüne sorumluluk alanı içerisinde sulak alan bulunmamaktadır.

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

İl sınırları içerisinde Hisar Çamlığı Tabiat Parkı şuan Uzun Devreli Çalışma kapsamında olup, gelişme aşamasındadır.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Doğal koruma ve biyolojik çeşitlilik kapsamında il genelinde yapılan tüm faaliyetlerin yasal izin ve kanunlar çerçevesinde yapılması sağlanmakta, gerekli izinleri alamayan faaliyetlere izin verilmemektedir.

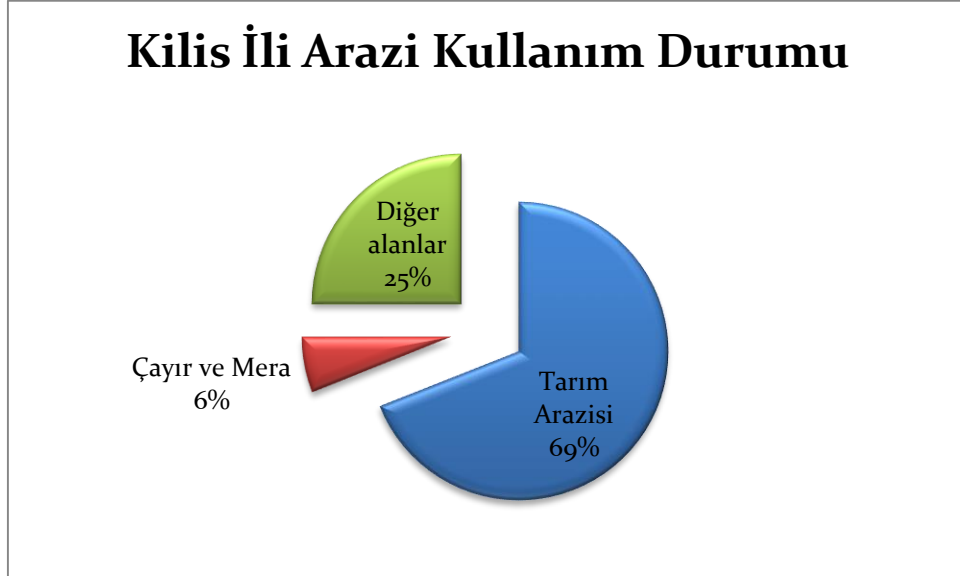
Kaynaklar

Orman ve Su İşleri Kilis Şube Müdürlüğü.-2018

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Kilis Belediyesi. Kilis ili arazi varlığının durumu aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil E.17 – Kilis ilinde 2017 Yılı Arazi Kullanım Durumu (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2018)

Çizelge E.48 – 2017 Yılı için Kilis ilinde Arazilerin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2018)

Arazi Sınıfı	Alanı (ha)	(%)
1.Sınıf Araziler	3.016	1,98
2.Sınıf Araziler	37.747	24,8
3.Sınıf Araziler	18.330	12
4.Sınıf Araziler	27.280	17,9
5.Sınıf Araziler		
6.Sınıf Araziler	26.561	17,46
7.Sınıf Araziler	32.916	21,64
8.Sınıf Araziler	6.250	4,1
TOPLAM	152.100	

Çizelge E.49 Kilis İli Arazi Kullanım Durumu (2018)

KİLİS

Arazi Sınıfı	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ							
	1990		2000		2006		2012	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1. Yapay Bölgeler	815,36	0,58	918,74	0,65	1279,38	0,91	1279,38	0,91
2. Tarımsal Alanlar	125.775,22	89,34	125.534,28	89,17	112268,50	80,05	112282,66	80,06
3. Orman ve Yarı Doğal Alanlar	14.184,63	10,08	14.184,63	10,08	26524,72	18,91	26524,72	18,91
4. Sulak Alanlar	-	-	-	-	000000	0,00	0	0,00
5. Su Yapıları	-	-	137,56	0,10	169,40	0,12	155,25	0,11
TOPLAM	140.145,21	100	140.775,21	100	140.242,00	100	140242,01	100,00

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı Corine Veritabanı

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Konu ile ilgili veri <http://aris.ormansu.gov.tr/csa/> adresinden alınmıştır.

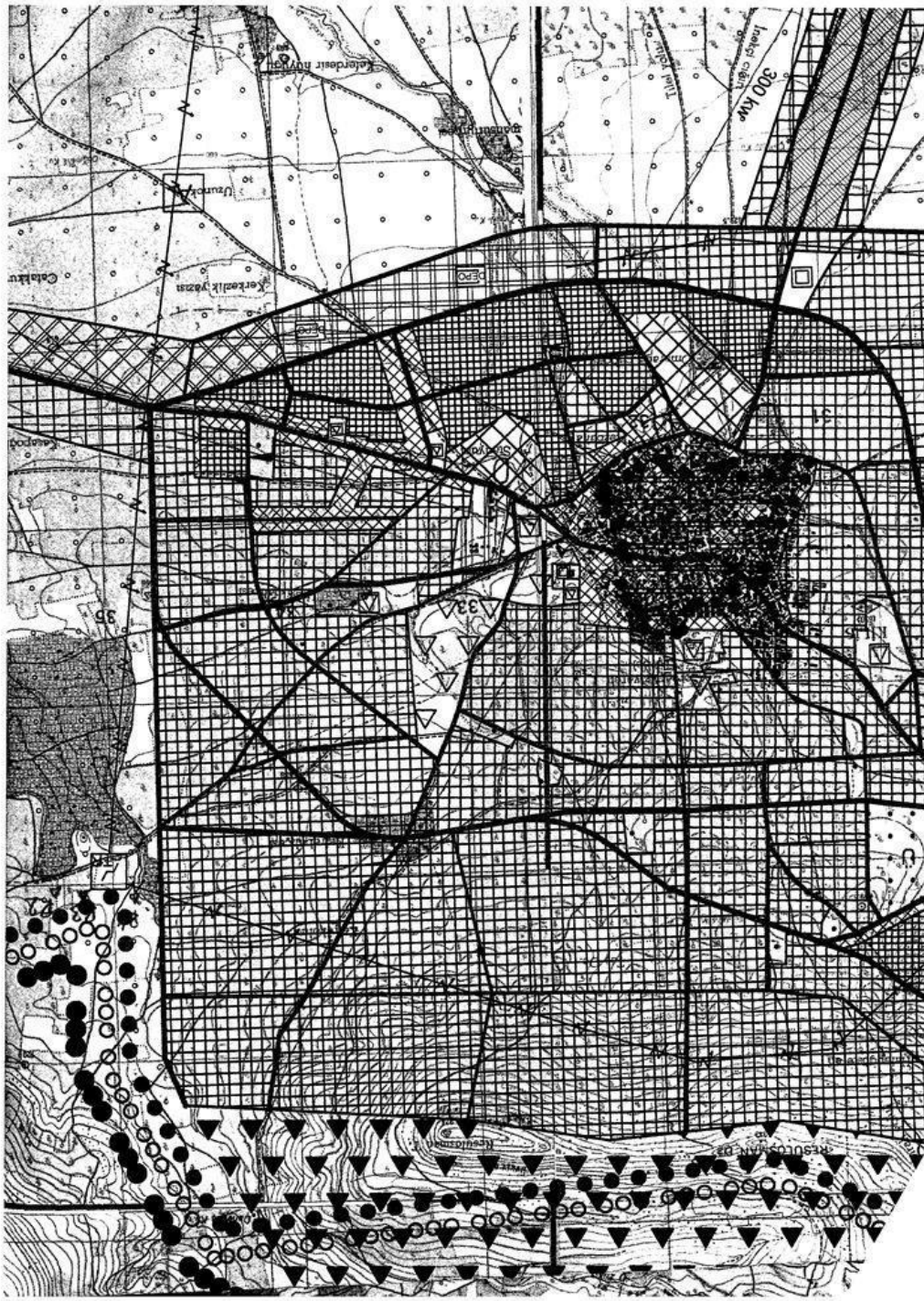
Kaynaklar

Orman ve Su İşleri Bakanlığı

Kilis Tarım Gıda ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planı İl Genel Meclisinin 01/06/2009 tarih ve 33 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

İl genelinde bulunan arazinin %69'i tarıma elverişli arazi olup, bu arazilerde tarım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Kaynaklar : Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Kilis Belediyesi.

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

F.1. ÇED İşlemleri

2017 Yılı içerisinde “Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği” kapsamında ÇŞİM tarafından verilen Ek-2 Listesi ÇED Gerekli ya da Gerekli Değildir Kararları, sayıları ve bunların sektörel dağılımları çizelgede gösterilmiştir.

Çizelge F.50 – Kilis İlinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2017 Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	-	-	-	2	-	-	-	2
ÇED Gerekli	-	-	-	-	-	-	-	0
ÇED Olumlu Kararı	-	-	-	-	-	-	3	3

Ayrıca 2017 yılında listelerde yer almayan kapsam dışı olan 6 adet sanayi, 1 adet konut, 6 adet gıda, 3 adet ulaşım, 1 adet atık sektörü ile ilgili Müdürlüğümüze müracaat olmuştur. Yine 2017 yılında eşik değerinin altında muaf olan 1 adet atık, 2 adet sanayi, 5 adet gıda, 7 adet hayvancılık, 1 adet kimya ve 2 adet enerji ile ilgili Müdürlüğümüze müracaat olmuştur.

Şekil F.18 – Kilis İlinde 2017 Yılında ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

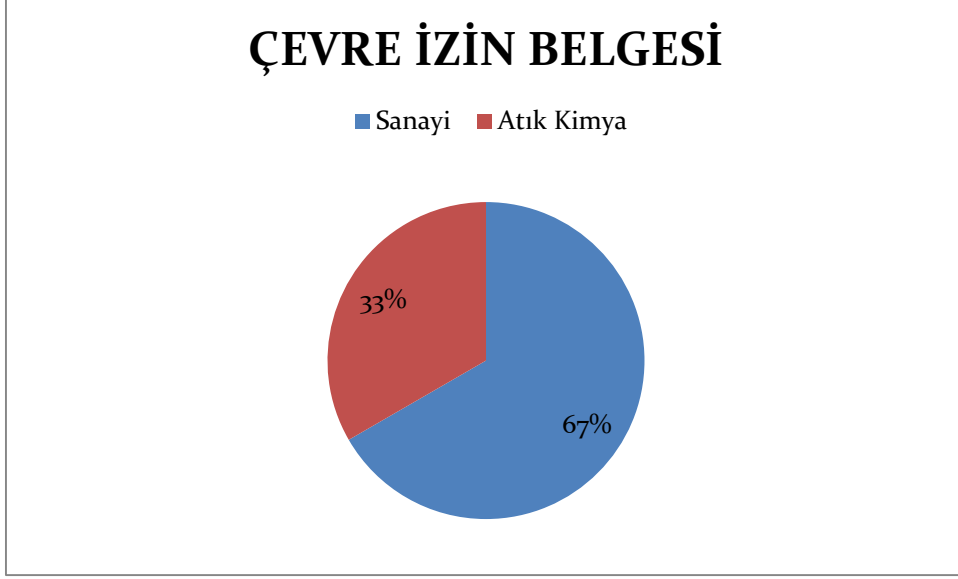
Şekil F.19 – Kilis İlinde 2017 Yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Yönetmelik kapsamında verilen geçici faaliyet belgeleri, çevre izni ve çevre izni ve lisansı belgelerinin istatistiki bilgileri aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Çizelge F.51 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	0	4	4
Çevre İzni Belgesi	1	3	4
Çevre İzni ve Lisans Belgesi	-	-	-
TOPLAM	1	7	8

Şekil F.20 – Kilis ilinde 2017 Yılında Verilen Çevre İzni veya Çevre İzni ve Lisans Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

Kilis 'de 2017 yılında geçici faaliyet belgesi ve çevre izni belgesi alan firmalar ve sektörel dağılımları Şekil F.20 deki gibidir.

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

2017 yılında da ÇED kapsamında ve Çevre İzni ve Lisans kapsamında yapılan başvurular değerlendirilmekte, başvurusu uygun bulunan faaliyetlere yasal çerçevede İzin, Lisans ve/veya ÇED Gerekli değildir kararı verilmektedir.

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

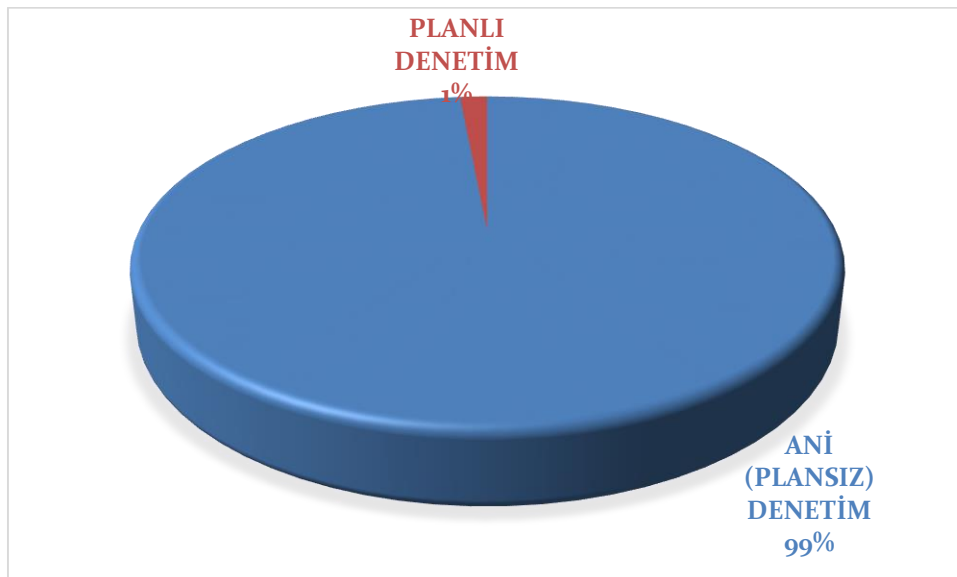
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde il müdürlüğümüz tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.52 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	5
Ani (plansız) denetimler	248
Genel toplam	253

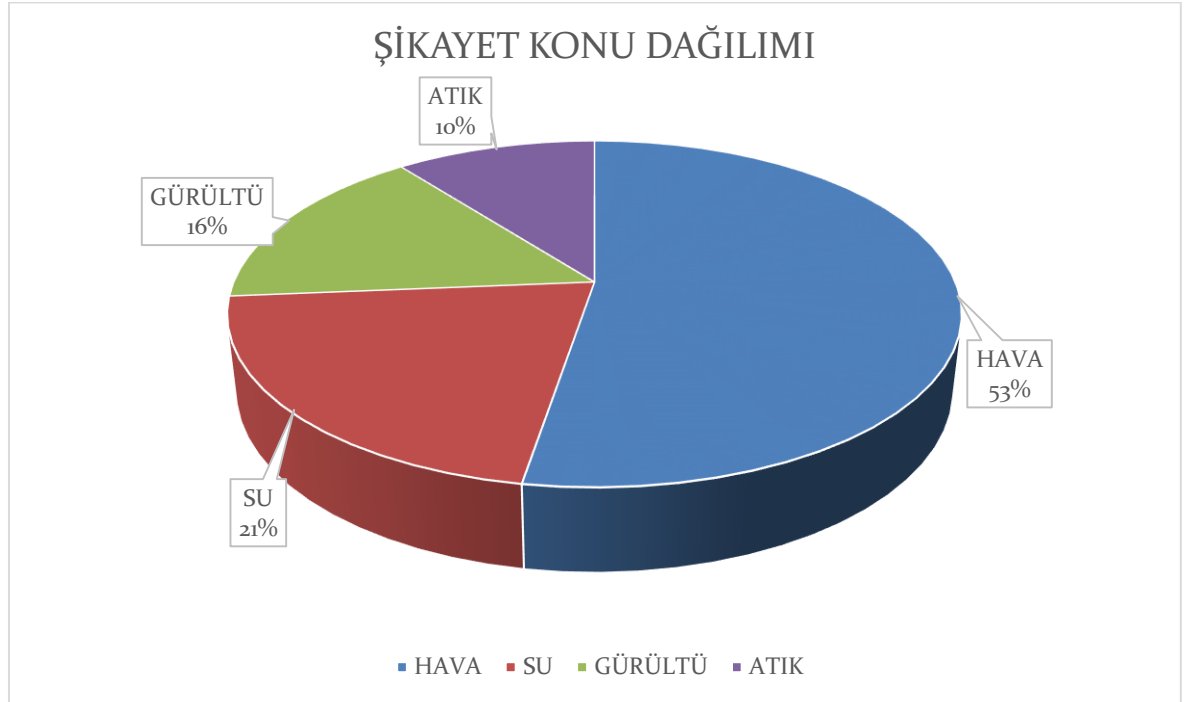
Şekil G.21– Kilis ilinde ÇŞİM Tarafından 2017 Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani Çevre Denetimlerinin Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Kilis İlinde 2017 yılında toplam 19 şikâyet gelmiştir. Şikâyetlerin konusu ile ilgili bilgiler aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Çizelge G.53 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM’e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	4	1	-	5	-	5	-	15
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	4	1	-	5	-	5	-	15
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100 %	100 %	-	100 %	-	-	-	100 %

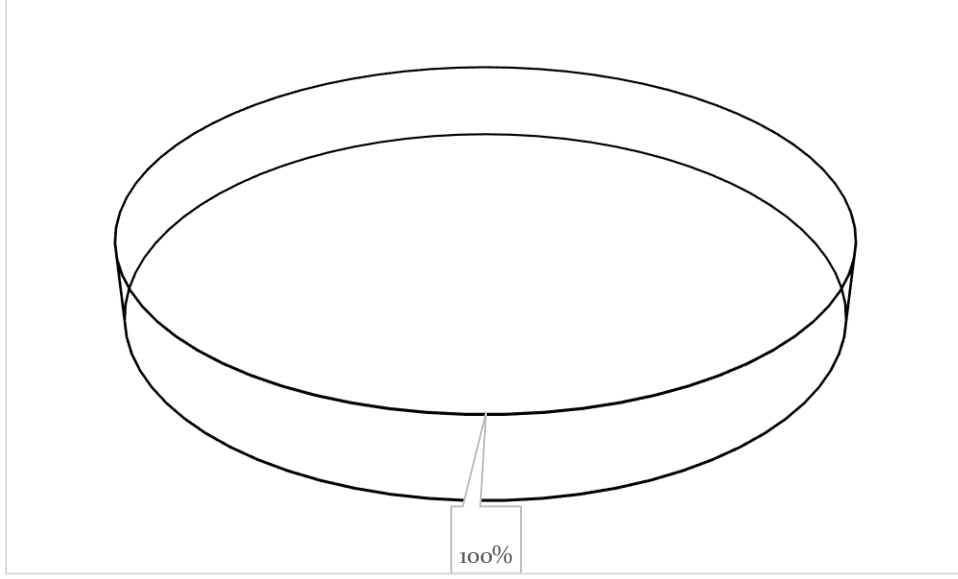
Şekil G.22 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

G.3. İdari Yaptırımlar

2017 yılında idari yaptırım kararı uygulanmamıştır.

Çizelge G.54 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uygulanan Ceza Sayısı	10	0	0	0	0	0	0	0	0

Şekil G.23 – Kilis ilinde 2017 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

2017 yılında ilde faaliyet durdurma cezası uygulanmamıştır.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

Kilis ilinde 2017 yılı içinde toplamda 253 denetim gerçekleştirilmiş, yapılan denetimlerin 248 ani denetim, 5 planlı kapsamındadır. Yıl içerisinde Müdürlüğe ulaşan 15 şikayetin tamamı sonuçlandırılmıştır.

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

Bu kısımda, 2017 yılı içerisinde çevre eğitimi faaliyetleri çerçevesinde 5 okulda eğitimler düzenlenmiştir. Resim ,Şiir ve kompozisyon yarışması düzenlendi. Afiş ve bez dövizler dağıtılmıştır. Halka gerekli duyurular yapılmıştır.

EK-1: 2017 YILINA AİT İL ÇEVRE SORUNLARI VE ÖNCELİKLERİ ARAŞTIRMA FORMU

AÇIKLAMALAR:

İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Anketi, illerimizin çevre sorunlarının ve önceliklerinin neler olduğunu ortaya koyan, aynı zamanda bu sorunların kaynaklarını, nedenlerini, sorunun çözümü için ne tür tedbirler alındığı ya da alınması gerektiğini belirten önemli bir çalışmadır. İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Anketi, çevre konusunda karar vericilere ve halka çevresel bilgi sağlamakta, böylece karar verme sürecini desteklemekte ve halkın çevresel konularda bilincini artırmaktadır.

Form doldurulurken;

- 1- Anket formunda doldurulan bilgilerin, “Çevre Durum Raporu” ve “Göstergeler” bölümü verileriyle tutarlı olmasına dikkat edilecektir.
- 2- Anket formu doldurulurken, başlıklar altındaki açıklamalara dikkat edilecektir.
- 3- Öncelik sıralaması istenen bütün başlıklarda (I.2., I.4., II.4., III.1., III.2., IV.1.); “BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ” sütununda, anketin ilgili olduğu yıl için geçerli olan önem sırasına göre, maddelerin en önemliden az önemliye doğru 1, 2, 3, şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. Bütün maddelerin numaralandırılması zorunlu olmayıp yalnızca, ilinizde anketin ilgili olduğu yıl için geçerli maddelerin kendi aralarında sıralanması yeterlidir. “BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ” sütunlarında yapılan sıralamalarda, rakamlar birbirini takip eder şekilde verilmeli, birden fazla maddeye aynı rakam verilmemelidir.
- 4- Öncelik sıralaması istenen bütün başlıklarda (I.2., I.4., II.4., III.1., III.2., IV.1.); “GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRANIZ” başlığı altında, önceki yıla ait anket formundaki sıralamanız tekrar yazılarak, yeni doldurulan yıldaki anket formunun ilgili başlıklarının karşılaştırılması yapılarak, değişiklik olmuşsa nedenlerinin belirtilmesi istenmektedir.
- 5- Anket formunun tüm bölümleri eksiksiz ve doğru olarak bilgisayar ortamında hazırlanacaktır.
- 6- Herhangi bir konuyla ilgili olarak veri ve bilgi temin edilememişse bunun nedeninin belirtilmesi gerekmektedir.
- 7- Her bir çizelgenin altında yararlanılan kaynak/kaynaklar verilmelidir.

BÖLÜM I. HAVA KİRLİLİĞİ

I.1. Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırma

Hava Kalitesi İndeksi Kesme Noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
1 (İyi)	0 – 50	0-100	0-100	0-5500	0-120 ^L	0-50
2 (Orta)	51 – 100	101-250	101-200	5501-10000	121-160	51-100 ^L
3 (Hassas)	101 – 150	251-500 ^L	201-500	10001-16000 ^L	161-180 ^B	101-260 ^U
4 (Sağlıksız)	151 – 200	501-850 ^U	501-1000	16001-24000	181-240 ^U	261-400 ^U
5 (Kötü)	201 – 300	851-1100 ^U	1001-2000	24001-32000	241-700	401-520 ^U
6 (Tehlikeli)	301 – 500	>1101	>2001	>32001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

I.1.1. İlinize ait 2017 yılı içindeki aylık ortalama ölçüm değerlerini yukarıdaki Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, aşağıdaki çizelgede uygun sınıfı “X” ile işaretleyiniz.

AYLAR	Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																													
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
OCAK	X																								X					
ŞUBAT	X																									X				
MART	X																								X					
NİSAN	X																								X					
MAYIS	X																								X					
HAZİRAN	X																								X					
TEMMUZ	X																								X					
AĞUSTOS	X																								X					
EYLÜL	X																								X					
EKİM	X																									X				
KASIM	X																									X				
ARALIK	X																								X					

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (iyi) , 2 (orta) , 3 (hassas), 4 (sağlıksız), 5 (kötü), 6 (tehlikeli)

Kaynak: <http://www.havaizleme.gov.tr/>

I.1.2. İlinize ait Kış sezonu ortalama ölçüm değerlerini (2016 yılı Ekim- 2017 Mart arası 6 aylık ortalama) Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak uygun sınıfı “X” ile işaretleyiniz.

Kış sezonu ortalama ölçüm değeri; raporu hazırlanan yılın bir önceki yılının Ekim ayı ile raporu hazırlanan yılın Mart ayı arasındaki 6 aylık ortalamayı ifade etmektedir. Söz konusu 6 aylık ortalama ölçüm değerlerini, Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, çizelgede uygun sınıfa “X” ile işaretlemeniz istenmektedir.

	Kış Sezonu (Ekim-Mart) 6 Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																													
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Kış Sezonu (Ekim-Mart)	X																								X					

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (iyi) , 2 (orta) , 3 (hassas), 4 (sağlıksız), 5 (kötü), 6 (tehlikeli)

Kaynak: <http://www.havaizleme.gov.tr/>

I.1.3. İlinize ait Yaz sezonu ortalama ölçüm değerlerini (2017 yılı Nisan-Eylül arası 6 aylık ortalama) Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak uygun sınıfı “X” ile işaretleyiniz.

Yaz sezonu ortalama ölçüm değeri; raporu hazırlanan yılın Nisan ayı ile Eylül ayı arasındaki 6 aylık ortalamayı ifade etmektedir. Söz konusu 6 aylık ortalama ölçüm değerlerini, Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, çizelgede uygun sınıfa “X” ile işaretlemeniz istenmektedir.

	Yaz Sezonu (Nisan-Eylül) 6 Aylık Ortama (µg/m³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																													
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Yaz Sezonu (Nisan-Eylül)	X																													

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (iyi) , 2 (orta) , 3 (hassas), 4 (sağlıksız), 5 (kötü), 6 (tehlikeli)

Kaynak: <http://www.havaizleme.gov.tr/>

I.2. İlinizde hava kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam* ile belirtiniz.

I.2.’de ilinizde hava kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1, 2, 3, şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. Varsa “e. Diğer Sanayi Faaliyetleri” ve “g. Diğer Kaynaklar” ın ne olduğu ayrıca belirtilmelidir. Çevre Durum Raporunun “Hava” bölümündeki SO₂, PM, NO_x, CO gibi ölçüm sonuçlarının il bazındaki aylık ortalaması veya konsantrasyonu en yüksek olan istasyonun aylık ortalama değerleri esas alınır.

KAYNAK	GEÇEN YILKI ÖNEM SİRANIZ	BU YILKI ÖNEM SİRANIZ ¹	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Evsel ısınma	1	1	
b. İmalat Sanayi İşletmeleri	3	3	
c. Maden İşletmeleri	-	-	
d. Termik Santraller	-	-	
e. Diğer Sanayi Faaliyetleri (Belirtiniz)	-	-	
f. Karayolu Trafik	2	2	
g. Diğer Kaynaklar (Meteorolojik Faktörler)	4	4	

¹En önemliden az önemliye doğru 1, 2, 3, ... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

I.3. Hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde il/ilçelerde alınan tedbirleri “X” ile işaretleyiniz.

I.3.’de, hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde, il sınırları içerisinde ne tür tedbirler alındığı bilgisi istenmektedir. Çizelgede her bir tedbir için belirtilen numara altında, alınan tedbirler için işaretleme yapılması istenmektedir.

YERLEŞİM YERİNİN ADI		ALINAN TEDBİR/TEDBİRLER								
		a	b	c	d	e	f	g	h	i
İL MERKEZİ	1.Merkez	X	X	X	X	X	X		X	
	2.									
	3.									
	.									
	.									
İLÇELER	1.Elbeyli	X		X	X				X	
	2.Musabeyli								X	
	3.Polateli	X		X	X				X	
	4.									
	5.									
	6.									
	7.									
	8.									
	9.									
	10.									
	.									
	.									

Kaynaklar: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Tedbirler:

a.	Kaliteli katı/sıvı yakıt kullanımı
b.	Doğalgaz kullanımı
c.	Bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları
d.	Ağaçlandırma çalışmaları/orman alanlarının, yeşil alanların artırılması
e.	Motorlu taşıtların egzoz gazı ölçümleri
f.	Sanayi kuruluşlarının emisyon izni almaları
g.	Sanayi tesislerinin yerleşim yeri dışına çıkarılmaları
h.	Denetim
i.	Diğer (Varsa yukarıya ayrılan bölümde belirtiniz).

I.4. Hava kirliliğinin giderilmesinde, yıl içerisinde, il/ilçelerde karşılaşılan güçlükleri önem sırasına göre rakam ile belirtiniz.

I.4.'de hava kirliliğinin önlenmesinde, yıl içinde, ilinizde karşılaşılan güçlüklerin önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1, 2, 3, 4, şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. "Karşılaşılan güçlükler" altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir. Bunların haricinde "diğer" olarak belirtilmesi gereken husus varsa, ayrıca belirtilmelidir.

Karşılaşılan Güçlükler	GEÇEN YILKI ÖNEM SİRANIZ	BU YILKI ÖNEM SİRANIZ*	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması	5	5	
b. Ateşçilerin eğitimsiz veya bilinçsiz olması	4	4	
c. Halkın alım gücünün düşük olmasından dolayı kalitesiz yakıt kullanılması	1	1	
d. Kaliteli yakıt temininde zorluklar	3	3	
e. Kurumsal ve yasal eksiklikler	6	6	
f. Toplumda bilinç eksikliği	2	2	
g. Meteorolojik faktörler	7	7	
h. Topografik faktörler			
i. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM II. SU KİRLİLİĞİ

II.1. İl sınırları içerisinde bulunan su kaynaklarının kalite değerlendirmesi

Su kirliliği, II.1.1-II.1-3'de il sınırları içerisinde, yıl içinde, kirliliğe maruz kalmış su kaynaklarının (yüzey, yeraltı ve yüzme suları) adları, kalite sınıfları ile bunların çizelgede belirtilen kirlenme nedenleri dikkate alınarak işaretlenmesi istenmektedir.

II.1.1. İl sınırlarında bulunan yüzey sularının kalite sınıflarını Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yüzey Suyu Adı	Kalite sınıfı				Kirlenme Nedenleri								
	1	2	3	4	a	b	c	d	e	f	g	h	i
					Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai ilaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Denizcilik Faaliyetleri	Diğer (Belirtiniz)
Afrin Çayı	-	-	X	-									
Balıklı Göleti	-	-	-	-									
Seve barajı	-	-	-	-									
Konak göleti	-	-	-	-									

Kaynaklar: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su İşleri Genel Müdürlüğü (2018)

II.1.2. İl sınırlarında bulunan yeraltı sularının kalite sınıflarını Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yeraltı suyunun bulunduğu bölge	Yeraltı Su Kalite Sınıfı			Kirlenme Nedenleri								
	İyi	Zayıf	Yeterli veri yok	a	b	c	d	e	f	g	h	i
				Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Deniz Suyu Girişimi	Diğer (Belirtiniz)

Kaynaklar: Veriler elde edilememiştir.

II.1.3. İl sınırlarında bulunan yüzme sularının kalite sınıflarını Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yüzme Suyunun bulunduğu bölge/plaj	Mavi Bayrak Ödülü		Yüzme Suyu Kalite Sınıfı (*)				Kirlenme Nedenleri						
	Var	Yok	A	B	C	D	a	b	c	d	e	f	g
							Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai ilaç ve Gübre Kullanımı	Deniz/Göl Taşımacılığı	Diğer (Belirtiniz)

(*) A sınıfı çok iyi/mükemmel, B sınıfı iyi kalite, C sınıfı kötü kalite ve D sınıfı çok kötü kalite/yasaklanması gereken olarak kalite kategorilerini temsil etmektedir.

Kaynaklar: Yüzme suları mevcut olmadığından veriler elde edilememiştir.

II.2. Yıl içinde, il sınırları içindeki il/ilçelerde atıksuların yol açtığı kirlenmenin nedenlerini uygun seçenekleri “X” ile işaretleyerek belirtiniz.

II.2.’de, il sınırları içerisindeki yerleşim merkezlerinde (il merkezi ve ilçelerin her biri için) atıksulardan kaynaklanan kirliliğin nedenlerinin çizelgenin altında belirtilen maddeler dikkate alınmak ve (X) koymak suretiyle işaretlenmesi istenmektedir. Çizelgede geçen “İl Merkezi” ifadesiyle, İliniz Büyükşehir Belediyesi ise, Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçeler, değilse merkez ilçe kastedilmektedir.

Yerleşim Yerinin Adı		Atık Sulardan Kaynaklanan Kirliliğin Nedenleri												
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
İl Merkezi	1.Merkez		X	X	X									
	2.													
	3.													
	.													
	.													
	.													
İlçeler	1.Elbeyli	X												
	2.Musabeyli	X												
	3.Polateli	X												
	4.													
	5.													
	6.													
	7.													
	8.													
	9.													
	10.													
	11.													
	.													
	.													
	.													

Kaynaklar: İşaretlemeye ilişkin verinin nereden alındığı

Kirlilik Nedenleri:

- a. Kanalizasyon şebekesinin olmaması veya yetersiz olması
- b. Yerleşim yerlerinde evsel nitelikli atıksuların arıtılmaması
- c. Büyük sanayi kuruluşlarının atıksularını arıtmaması
- d. Küçük sanayilerde toplu arıtmanın olmaması
- e. Foseptik çukurların sağlıklı şekilde inşa edilmemesi
- f. Foseptik atıkların vidanjörlerle çekildikten sonra gelişigüzel yerlere boşaltılması
- g. Zirai mücadele ilaçlarının kullanımı
- h. Kimyasal gübre kullanımı
- i. Arıtma tesisi kapasite ve verimlerinin yetersiz olması
- j. Arıtma tesisinde görevli olan personelin yetersiz olması
- k. Hayvancılık atıkları
- l. Maden atıkları
- m. Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.3. Su kirliliğinin önlenmesi amacıyla alıcı ortamlarda aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını çizelgede (x) işareti koyarak belirtiniz.

II.3.'de, su kirliliğinin önlenmesi amacıyla her bir alıcı su ortamı için, çizelgenin altında belirtilen maddelerin dikkate alınarak tedbirlerin çizelgede işaretlenmesi istenmektedir.

Alıcı Ortamın Adı	Su Kirliliğinin Önlenmesi Amacıyla Alınan Tedbirler								
	a	b	c	d	e	f	g	h	i
Deniz									
1.									
2.									
.									
Göller									
1.									
2.									
3.									
.									
Akarsular									
1.Afrin Çayı	X			X	X				
2.Sabun Suyu	X				X				
3.Sinnep Suyu	X			X	X				
4.Balık Suyu	X				X				
Havzalar									
1.									
2.									
3.									
.									
Yeraltı Suları									
1.									
2.									
3.									
.									
Jeotermal Kaynaklar									
1.									
2.									
3.									
.									
Diğer Alıcı Su Ortamları									
1.									
2.									
.									

Kaynaklar: İşaretlemeye ilişkin verinin nereden alındığı

Alınan Tedbirler:

- Kanalizasyon şebekesinin yapılması ya da yenilenmesi
- Arıtma tesisi /deniz deşarjı /depolama alanları yapılması
- Yerleşim merkezinde foseptik kullanılması
- Tarımsal faaliyetlerde kullanılan zirai mücadele ilacı ve gübrenin aşırı ve yanlış kullanımının önlenmesi
- Yönetmelikler çerçevesinde denetim yapılması
- Deniz araçlarının atıklarını boşaltabilmeleri için uygun yerlerin hazırlanması
- Sanayi kuruluşlarının atıksuları için deşarj izni alması
- Toplumsal bilgilendirilme ve bilinçlendirme faaliyetleri
- Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.4. Su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlükleri en önemliden az önemliye doğru numara vererek (1,2,3,...) işaretleyiniz.

II.4’de su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlüklerin önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. “Karşılaşılan güçlükler” altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRA NIZ	BU YILKİ ÖNEM SİRA NIZ*	ÖNEM SİRA SINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması			
b. Mali imkansızlıklar nedeniyle arıtma tesislerinin kurulamaması	1	1	
c. Kurumsal ve yasal eksiklikler	3	3	
d. Toplumda bilinç eksikliği	2	2	
e. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,...şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM III. TOPRAK KİRLİLİĞİ

III.1. İlinizde toprak kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam ile işaretleyerek* belirtiniz.

III.1’de, il sınırları içerisinde toprak kirliliğine neden olan kaynakların önem sırasına göre, en önemliden, az önemliye doğru, 1,2,3,4.... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Toprak kirliliğine neden olan kaynaklar altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

Kirlenme Kaynağı	GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ*	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi kaynaklı atık boşaltımı			
b. Madencilik atıkları			
c. Vahşi depolanan evsel katı atıklar	1	1	
d. Vahşi depolanan tehlikeli atıklar			
e. Plansız kentleşme			
f. Aşırı gübre kullanımı			
g. Aşırı tarım ilacı kullanımı			
h. Hayvancılık atıkları			
i. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

Kaynaklar: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

III.2. Toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde, aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını önem sırasına göre rakam* ile belirtiniz.

III.2’de, toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde belirtilen tedbirlerden hangileri alınıyor ise, bunların önem sırasına göre, en önemliden, az önemliye doğru, 1,2,3,4.... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

ALINAN TEDBİRLER	GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ *	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi/Madencilik tesislerinin sıvı, katı ve gaz atıklarının mevzuata uygun olarak bertarafının sağlanması	1	1	
b. Kentleşmenin Çevre Düzeni Planlarına uygun olarak gerçekleştirilmesi			
c. Mevzuata uygun olarak gübreleme, ilaçlama ve sulamanın yapılması			
d. Erozyon mücadele çalışmaları	3	3	
e. Geri dönüşüm/yeniden kullanım uygulamaları	2	2	
f. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

Kaynaklar: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

BÖLÜM IV. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNLARI

IV.1. Aşağıdaki Konu Başlıklarını Dikkate Alarak, yıl sonu itibariyle, İl Sınırları İçinde Görülen Çevre Sorunlarını Önem ve Önceliklerine Göre Rakam (Önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1, 2, 3, 4, 5, ... şeklinde numaralandırınız) Vererek Sıralayınız. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir.

IV.1’de, sıralanan çevre sorunları dikkate alınarak, yıl sonu itibariyle, il sınırlarınız içerisinde, görülen bu sorunların önem ve önceliklerine göre, en önemliden en az önemliye doğru 1,2,3,4,5.... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir. Ayrıca çizelgede yer alan her çevre sorunu için iliniz sınırları içinde geçerli olan nedenleri işaretleyiniz.

NOT: Ölçüm değerleri, göstergeler, her bölümün sonundaki sonuç ve değerlendirme kısımları, konularına göre şikayet sayısı, şikayetin ceza ile sonuçlanma oranı, konularına göre ceza sayısı, yapılan denetimler sonucu edinilen deneyimler vb. çevre sorunlarının hangi alanda yoğunlaştığı konusunda yol gösterici olabilir.

ÇEVRE SORUNLARI	GEÇEN YILKI ÖNEM SİRANIZ	BU YILKI ÖNEM SİRANIZ *	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Hava kirliliği	1	1	
b. Su kirliliği	2	2	
c. Toprak kirliliği			
d. Atıklar	3	3	
e. Gürültü kirliliği			
f. Erozyon			
g. Doğal çevrenin tahribatı (Orman, Mera, Sulak alan, Kıyı, Biyolojik çeşitlilik ve habitat kaybı)			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

**IV.2. İl Sınırları İçerisinde IV.1’de Tespit Edilen Her Bir Öncelikli Çevre Sorunu ile İlgili Olarak;
Yukarıda IV.1’de Belirlemiş Olduğunuz Öncelik Sırasına Göre;**

IV.2’de, IV.1’de sıralanan her bir öncelikli çevre sorunları dikkate alınarak;

- a) Çevre sorununun nedenlerini,*
- b) Bu nedenlerde daha çok hangi faktör veya sektörlerin etkili olduğunu,*
- c) Çevreye vermiş olduğu olumsuz etkilerini*
- d) Bu sorunların giderilmesinde karşılaşılan güçlüklerini,*
- e) Bu sorunları gidermek amacıyla alınan, alınması planlanan veya alınması gereken tedbirlerin neler olduğunu,*
- f) Ayrıca bu başlık altında yer almasını istediğiniz diğer görüşlerinizi belirten bilgi notunu,*

sistematik ve yeterli seviyede açıklayınız.

I. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

Kilis ilinin öncelikli sorunu hava kirliliği olup, buna neden olan en büyük etken ısınmadan kaynaklanan hava kirliliğidir. Maddi yetersizliklerden dolayı kalitesiz yakıt kullanımı bunun en büyük nedenidir. Kalorifer kullanan konutlarda ateşçilerin bilinçsiz yakması da bu kirliliği artırmaktadır. Bu sorunların önlenmesi için sık sık kömür denetimi yapılmakta, kaliteli yakıt kullanımı teşvik edilmektedir. İlde son yıllarda doğalgaz alt yapısı yapılmakta ve doğalgaz kullanımı her geçen gün artmaktadır. Ayrıca Kilis Orman İşletme Şefliği tarafından ağaçlandırma çalışmaları yapılarak hava kirliliğinin azaltılmasına katkı sağlanmaktadır. Kilis Belediyesi tarafından da şehir merkezinde yeni yeşil alanlar eklenerek hava kirliliğinin azaltılmasına katkı sağlamaktadır.

II. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

İlin 2.öncelikli sorunu su kirliliğidir. Bu kirliliğin en büyük nedeni ise bilinçsizce yapılan tarımsal faaliyetler ve bilinçsiz tarımsal ilaç kullanımıdır. Yeraltı sularının kirliliğine en büyük etken ise ilçe ve köylerde yeterli kanalizasyon sistemlerinin olmaması ve evsel nitelikli atıksulardır. İlçe ve köylerde belediyeler tarafından nüfuslarının tamamına kanalizasyon hizmeti götürülmeye çalışılmaktadır.

BU kapsamda, sanayiden kaynaklanan atıksu kirliliğinin azaltılması amacıyla, Çevre Mevzuatı kapsamında yapılan denetimlerle Çevre İzni kapsamında tesisler değerlendirilerek, çevre izni almaları sağlanmaktadır.

Varsa, IV.1’de, “3” ve Sonrası Numara Verdiğiniz Öncelikli Çevre Sorunlarını, IV.1’de Belirlemiş Olduğunuz Sırayla Açıklayınız

III. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

İlin 3.öncelikli sorunu atıklardır.

Kilis İli Belediyeleri Katı Atık Birliği’ne ait 1 adet düzenli katı atık depolama alanı mevcut olup, 1 merkez ve 3 ilçe belediyesine hizmet vermektedir. Düzenli depolama alanında yer alan lotun dolma zamanını olumsuz etkileyen ambalaj atıklarının ayrı toplanması konusunda;

Kilis Belediyesi tarafından ambalaj atıklarını geri kazanma projesi yürütülmekte, halkın bilinçlenmesi hususunda eğitimler verilmektedir.

Ambalaj Atık Yönetim Planı çerçevesinde, ilimiz merkezi etaplara ayrılmış olup, il merkezinde tüm yerleşim birimlerinden haftanın günlerinde semtlere göre toplama işlemi yapılmakta olup, bu işlemin ilçelerde de yapılması amacıyla çalışma başlatılmıştır.

TEŞEKKÜR EDERİZ...